

NOU

Norges offentlige utredninger **2006: 17**

Kredittforening som konsernspiss

Utredning nr. 15 fra Banklovkommissjonen

Utredning fra Banklovkommissjonen oppnevnt ved kongelig resolusjon 6. april 1990.
Avgitt til Finansdepartementet 8. september 2006.

ISSN 0333-2306
ISBN 82-583-0899-8
ISBN 978-87-583-0899-4

Lobo Media AS

Til Finansdepartementet

Banklovkommisjonen legger med dette frem sin Utredning nr. 15, NOU 2006: 17 Kredittforeninger som konsernspiss, med utkast til endringer i finansieringsvirksomhetsloven kapittel 2a om finanskonsern.

I brev av 18. april 2006 ba Finansdepartementet Banklovkommisjonen utrede og vurdere spørsmål knyttet til kredittforetaket Landkreditt og en konserngruppe med konsernlignende tilknytning mellom foreningen Landkreditt og andre finansforetak (herunder bank). Banklovkommisjonen ble bedt om å utarbeide utkast til lovendringer som i tilfelle vil legge forholdene til rette for slik konserndannelse.

I sitt lovforslag foreslår Banklovkommisjonen endringer i finansieringsvirksomhetsloven kapittel 2a som innebærer at det åpnes for at kredittforeninger kan etableres som morselskap i et finanskonsern, i form av en eierforening som etter sine vedtekter ikke skal drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i foretakene som inngår i finanskonsernet. Eierforeningen vil i et slikt konsern være et rent holdingsselskap uten operativ finansieringsvirksomhet. Et slikt holdingsselskap har hittil bare kunnet etableres i form av et aksjeselskap eller allmennaksjeselskap. Banklovkommisjonen har ikke sett at det er behov for at det gjøres endringer i annen lovgivning enn finansieringsvirksomhetsloven kapittel 2a.

Banklovkommisjonens forslag er enstemmig.

Oslo 5. september 2006

Erling Selvig
leder

Olav Breck	Ottar Dalsøren	Sverre Dyrhaug
Kjersti Elvestad	B. Øverli for Jo Gjedrem	Eystein Gjelsvik
Arnhild Dordi Gjønnnes	Øivind Fegth Knutsen	Øystein Løining
Per Melsom	Solveig Nordkvist	Astrid Nyberget
Erling G. Rikheim	Rolf A. Skomsvold	Kristin Skrede
Per Anders Stalheim	Liv Synnøve Taraldsrud	Olav Vannebo

Lise Ljungmann
(hovedsekretær)
Kristin Schjøsby
Kari Lærum

Innhold

0	Sammendrag	7	5	Gjeldende regelverk om konsern og eierkontroll	19
0.1	Sammendrag	7	5.1	Reglene om eierkontroll	19
0.1.1	Innledning	7	5.2	Reglene om finanskonsern	19
0.1.2	Banklovkomisjonens vurderinger og forslag	7	6	Kredittforening som konsernspiss	21
0.2	Summary	7	6.1	Hovedspørsmål	21
0.2.1	Introduction	7	6.2	Krav til organisering av morselskap	22
0.2.2	The Banking Law Commission's evaluations and recommendations ...	8	6.2.1	Alminnelige synspunkter	22
0.3	Banklovkomisjonens sammensetning	8	6.2.2	En holdingmodell med forening som morselskap	24
1	Oppdraget	10	7	Behovet for lovendringer mv.	27
2	Bakgrunnen for oppdraget	11	8	Administrative og økonomiske konsekvenser	28
2.1	Kredittforeningen Landkreditt	11	8.1	Innledning	28
2.2	Konsernet Landkreditt	11	8.2	Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige	28
2.3	Landkreditts søknader om endrede konsesjonsvilkår	12	8.3	Økonomiske og administrative konsekvenser for det private	28
2.4	Virksomhetsomfang og kapitalforhold	13	9	Merknader til de enkelte lovforslag mv.	30
3	Kort om kredittforeninger og konsern	14	10	Lovforslag mv.	32
4	Banklovkomisjonens tidligere vurderinger og senere utvikling ..	16	Vedlegg		
4.1	NOU 2002: 14 kapittel 3	16	1	Vedtekter mv. for konsernet Landkreditt	33
4.2	Utviklingen etter 2002	17	2	Utdrag av forsikringsvirksomhetsloven	39

Kapittel 0

Sammendrag

0.1 Sammendrag

0.1.1 Innledning

Banklovkommissjonens utredning nr. 15, NOU 2006: 17 Kredittforening som konsernspiss, omhandler hvordan et kredittforetak og en konserngruppe kan organiseres innenfor et finanskonsern.

Banklovkommissjonens mandat av 18. april 2006 har særlig bakgrunn i kredittforeningen Landkreditt og det konsernet som er bygget opp rundt denne kredittforeningen. Kredittforeningen Landkreditt har i dag konsesjon til å eie 100 prosent av Landkreditt Bank AS gjennom et heleid mellomliggende holdingselskap. Til konsesjonen er det imidlertid knyttet flere vilkår som begrenser størrelsen på virksomheten i banken i forhold til Landkreditts kredittforeningsvirksomhet. Landkreditt er den eneste kredittforeningen med operativ virksomhet i Norge, som er i denne situasjonen. Det er gitt en nærmere beskrivelse av Landkreditt og Landkreditt-konsernet i utredningens kapittel 2.

Utredningen må ses i sammenheng med Banklovkommissjonens utredning i NOU 2002: 14 Finansforetakenes virksomhet II (Utredning nr. 8), der *Banklovkommissjonen* i kapittel 3 vurderte spørsmålet om kredittforeningers adgang til direkte eller indirekte å eie bank.

0.1.2 Banklovkommissjonens vurderinger og forslag

Etter gjeldende lovgivning kreves det at morselskapet i et finanskonsern skal være et allmennaksjeselskap eller aksjeselskap (finansieringsvirksomhetsloven § 2a-5), dersom morselskapet ikke skal drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i konsernforetakene. Denne konsernmodellen (den såkalte holdingmodellen) er foretrukket fordi den antas best å ivareta de soliditets- og sikkerhetshensyn som ved offentlig tilsyn er viktige, og fordi den normalt gir en ryddig og gjennomiktig konsernstruktur, hvor de ulike operative finansforetakene og deres virksomhetsområder er likestilte i forhold til morselskapet.

Banklovkommissjonen har vurdert om en kredittforening bør kunne være konsernspiss i et finanskonsern organisert etter holdingmodellen. *Banklovkommissjonen* legger i kapittel 6 til grunn at spørsmålet er av begrenset rekkevidde fordi det kun er én operativ kredittforening i Norge som dette er aktuelt for, nemlig Landkreditt.

Banklovkommissjonen er kommet til at en kredittforening bør gis adgang til å være konsernspiss og morselskap i et finanskonsern etablert etter holdingmodellen. Forutsetningen må være at kredittforeningen ikke driver operativ finansieringsvirksomhet selv, men at slik virksomhet utfisjonerer og legges inn i et konsernselskap. Kredittforeningen vil da bli en «eierforening» i forhold til den samlede virksomhet i et finanskonsern organisert etter holdingmodellen, og virksomheten som kredittforetak må drives i et eget aksjeselskap i konsernet.

Banklovkommissjonen legger i kapittel 7 til grunn at behovet for lovendringer, for å åpne for at kredittforeninger kan være morselskap i et finanskonsern organisert etter holdingmodellen, er meget begrenset. Etter *Banklovkommissjonens* vurdering begrenser dette seg til enkelte endringer i finansieringsvirksomhetsloven kapittel 2a samt en mindre presisering i kapittel 3. Forslaget til lovendringer er inntatt i kapittel 9 i utredningen. *Banklovkommissjonen* kan ikke se at det er behov for å gjøre endringer i annen lovgivning.

0.2 Summary

0.2.1 Introduction

The Banking Law Commission's report no. 15, NOU 2006: 17 Loan associations as ultimate parent companies, discusses how a mortgage company and a group of companies can be organized within a financial group.

The background of the Banking Law Commission's terms of reference dated 18 April 2006 in particular is the mortgage company Landkreditt and the group of companies organized in respect of this loan association. Kredittforeningen Landkreditt is currently licensed to own 100 per cent of Landkre-

ditt Bank AS through a wholly owned intermediate holding company. The licence granted stipulates several conditions limiting the size of the bank's operations in relation to Landkreditt's loan association activities. Landkreditt is the only loan association with operational activities in Norway that is in this situation. A detailed account of Landkreditt and the Landkreditt Group is given in chapter 2 of the report.

The report must be seen in the context of NOU 2002: 14 Financial undertakings II (the Banking Law Commission's report no. 8), in which the Banking Law Commission considered in chapter 3 the question of whether loan associations should be able to own a bank either directly or indirectly.

0.2.2 The Banking Law Commission's evaluations and recommendations

Pursuant to currently applicable legislation, the parent company in a financial group must be a public limited company or a private limited company (Section 2a-5 of the Norwegian Financial Institutions Act), if the parent company is not to carry out any other form of activity than managing its owner interests in the group enterprises. This group model (the «holding model») is preferred because it is assumed to be best in respect of safeguarding solvency and security requirements, which is important with regard to public supervision, and because it normally provides a clean and transparent group structure, where the various operative financial institutions and their areas of activity have an equal position in respect of the parent company.

The Banking Law Commission has considered whether a loan association should be able to be an ultimate parent company in a financial group organized in accordance with the holding model. *The Banking Law Commission* finds in chapter 6 that the question has limited validity since there is only one loan association in operation in Norway – namely Landkreditt – where this would be relevant.

The Banking Law Commission has concluded that a loan association should therefore be permitted to be the ultimate parent company and parent company in a financial group established in accordance with the holding model. The condition must be that the loan association is not engaged in operational financing activities itself, but that such activities must be demerged and placed under the auspices of a group company. The loan association will then act as an «owner's association» in respect of the overall activities of a financial group organized

in accordance with the holding model, and the activities of the loan association must be operated by a separate limited company within the group.

The Banking Law Commission finds in chapter 7 that there is only a very limited need for amendments to the legislation in order to allow loan associations to be the ultimate parent company in a financial undertaking organized in accordance with the holding model. In the view of *the Banking Law Commission*, this is limited to certain amendments to chapter 2a and a minor emphasize in chapter 3 of the Financial Activities Act. The proposed amendments to the Act have been included in chapter 9 of the Act. *The Banking Law Commission* cannot see there is a need to amend any other legislation.

0.3 Banklovkommisjonens sammensetning

Banklovkommisjonen har ved avgivelsen av denne utredningen følgende medlemmer:

- Professor dr. juris Erling Selvig, leder (Universitetet i Oslo)
- Avdelingsdirektør Olav Breck (Sparebankforeningen i Norge)
- Banksjef Ottar Dalsøren (Sparebanken Sogn og Fjordane/ Finansforbundet)
- Direktør Sverre Dyrhaug (Finansnæringens Hovedorganisasjon)
- Seksjonssjef Kjersti Elvestad (Kredittilsynet)
- Seksjonssjef Jo Gjedrem (Forbrukerombudet)
- Økonomisk rådgiver Eystein Gjelsvik (Landsorganisasjonen i Norge)
- Advokat Arnhild Dordi Gjønnnes (Næringslivets Hovedorganisasjon)
- Advokat Øivind Fegth Knutsen (Advokatfirmaet Fegth Knutsen & Co. DA)
- Avdelingsdirektør Øystein Løining (Finansdepartementet)
- Direktør Per Melsom, Oslo
- Autorisert regnskapsfører Solveig Nordkvist (Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon)
- Rådgiver Astrid Nyberget (Konkurransetilsynet)
- Avdelingsdirektør Erling G. Rikheim (Finansdepartementet)
- Generalsekretær Rolf A. Skomsvold (Norske Pensjonskassers Forening)

- Advokat Kristin Skrede
(DnB NOR ASA)
- Seniorrådgiver Per Anders Stalheim
(Barne- og likestillingsdepartementet)
- Tingrettsdommer Liv Synnøve Taraldsrud
(Oslo Tingrett)
- Direktør Olav Vannebo
(Finansnæringens Hovedorganisasjon).

Sekretariatet har, ved utarbeidelsen av denne utredningen, bestått av:

- Seniorrådgiver Lise Ljungmann,
hovedsekretær (Kredittilsynet).
- Seniorrådgiver Kristin Schjønsby
(Kredittilsynet).
- Bankrådgiver Kari Lærum (Norges Bank).

Kapittel 1

Oppdraget

I brev av 18. april 2006 til Banklovkommisjonen skriver Finansdepartementet følgende:

«Det vises til departementets tidligere henven- delse om regelverket for kredittforetaket Landkreditt datert 5. februar 2002 og Banklovkom- misjonens utredning om «Finansforetakenes virksomhet II» (NOU 2002: 14), der blant annet konserngrupper på denne bakgrunn ble behandlet (utredningens kapittel 3).

Banklovkommisjonen bes utrede og vur- dere spørsmål knyttet til kredittforetaket Landkreditt og en konserngruppe med konsernlig- nende tilknytning mellom foreningen Landkre- ditt og andre finansforetak (herunder bank), og i tilfelle utarbeide utkast til lovendringer som vil legge forholdene til rette for slik konsern- dannelse. En viser i denne sammenheng til finansieringsvirksomhetslovens regler om

adgang for sparebanker og gjensidige forsi- kringsselskaper til å etablere tilsvarende kon- serngrupper.

Det bes om at en utredning om dette avgis så snart som mulig, og senest innen 31. oktober 2006.»

I forbindelse med utredningsoppdraget har Banklovkommisjonens leder og sekretariatet hatt møter med representanter for Landkreditt. Formå- let var å få en utførlig orientering om Landkreddits organisering og virksomhet, og å få belyst de aktu- elle problemstillinger slik at Banklovkommisjonen kunne gis best mulig grunnlag for sin behandling av saken.

Landkreditt har for øvrig vært holdt informert om Banklovkommisjonens arbeid med saken.

Kapittel 2

Bakgrunnen for oppdraget

2.1 Kredittforeningen Landkreditt

Landkreditt er en kredittforening, det vil si en forening av låntakere, hvis formål etter vedtektene er å bidra til bedre økonomi for medlemmene. Som kredittforening er Landkreditt undergitt bestemmelsene i finansieringsvirksomhetsloven, se særskilt lovens kapittel 3 om finansieringsforetak.

Medlemmene i Landkreditt er identiske med låntakerne, og Landkreditt har opplyst at antallet medlemmer i dag er ca 14 000. Landkreditt yter lån til medlemmene mot pant i landbrukseiendommer, samvirkelag med tilknytning til landbruket, andre eiendommer og anlegg med betydning for bygdene og boliger, jf. Landkreditts vedtekter § 1. Virksomheten finansieres gjennom innlån ved utstedelse av ihendehaverobligasjoner, sertifikater eller andre former for gjeldsbrev. Landkreditt er pr. i dag Norges eneste operative kredittforening av denne type.

I henhold til Landkreditts vedtekter (sist godkjent av Kredittilsynet 1. november 2005 inntatt som vedlegg 1 i denne utredningen), blir enhver som opptar lån i Landkreditt medlem av foreningen. Medlemskapet følger lånet og erverves ved lånets utbetaling. Medlemskapet overføres ved eventuelt debitorskifte og opphører når lånet er innfridd og eventuelt andre forpliktelser er opphørt. Det fremgår videre av vedtektene at lånene er uoppsigelige fra foreningens side så lenge låntakeren oppfylder de inngåtte forpliktelser og den stille sikkerhet ikke forringes. Når en pantsatt eiendom går over til ny eier, skal låntakeren gi melding om dette til foreningen, og styret vil avgjøre om og eventuelt på hvilke vilkår den nye eieren kan tre inn som låntaker og medlem.

Kredittforeningens øverste organ er representantskapet (finansieringsvirksomhetsloven § 3-10). Representantskapet består av minimum 20 representanter med personlige vararepresentanter. I henhold til vedtektene velges det minst én representant fra hvert utlansdistrikt ved distriktsvise valg. Dersom valgdistriktet har mer enn 1000 medlemmer, velges det to representanter. Av vedtektene § 7 fremgår det at funksjonstiden for valgte representanter og vararepresentanter er to år.

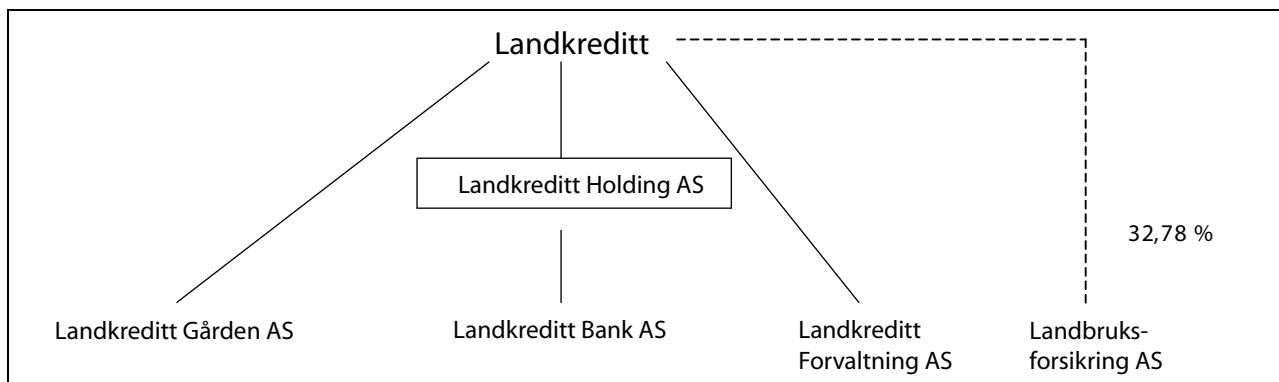
Det er fastsatt nærmere regler for de distriktsvise valgene hva gjelder kunngjøring, hvor ofte det er valg mv. Det holdes distriktsvise valg hvert annet år i hvert distrikt. Valgmøte avholdes senest innen én måned før påfølgende ordinære representantskapsmøte. Kunngjøring av møtet skjer med minst to ukers skriftlig varsel til hvert enkelt medlem. Hver låntaker har en stemme. Dersom flere står ansvarlige for lån i Landkreditt, har kun én av disse stemmerett, og hovedlåntaker er i slike tilfeller adressat for innkallingen.

Utover de 16 distriktsvise representantene, velges tre representanter fra organisasjonene i landbruket. Disse representantene velges for to år av gangen. Det kan også velges to representanter fra innlånssiden. Medlemmer av styret kan ikke velges som medlem av representantskapet.

Representantskapet fastsetter foreningens vedtekter og årsregnskapet, herunder disponerer årets resultat, samt regler for blant annet valg av distriktenes representanter i representantskapet. I tillegg til dette er det representantskapet som velger Landkreditts styre, kontrollkomité, revisor samt en valgkomité. Det er også representantskapet som ansetter administrerende direktør.

2.2 Konsernet Landkreditt

Kredittforeningen Landkreditt er konsernspiss i et finanskonsern. Kredittforeningen er 100 prosent eier i aksjeselskapene Landkreditt Gården AS som forvalter og driver Landkreditts eiendom i Karl Johans gate i Oslo, og Landkreditt Forvaltning AS som er forvaltningsselskap for 11 verdipapirfond. Dessuten eier Landkreditt 100 prosent av Landkreditt Bank AS gjennom det heleide (mellomliggende) holdingselskapet Landkreditt Holding AS. Banken har gjennom en driftsavtale med kredittforeningen driftsansvaret for utlånsporteføljen til foreningen og markedsfører foreningens produkter sammen med bankens egne tjenester. Banken har også en distribusjonsavtale med Landkreditt Forvaltning AS om salg av selskapets pensjons- og spareprodukter. I tillegg til dette eier kredittforeningen 32,78 prosent av aksjene i skadeforsikringssels-

Figur 2.1 Oversikt Landkredittkonsernet pr. juni 2006

skapet Landbruksforsikring AS. De øvrige aksjer er eid av ulike landbruksorganisasjoner/-selskaper.

Før eierkontrollreglene i finansieringsvirksomhetsloven ble endret i 2003 (se nedenfor avsnitt 4.2), var Landkreditt Bank AS indirekte eiet av Landkreditt gjennom Landkreditt Holding i henhold til en midlertidig og tidsbegrenset dispensasjon gitt 7. desember 2001 av Finansdepartementet med hjemmel i daværende finansieringsvirksomhetslov § 2-2 annet ledd nr. 11. Eierkontrollreglene i § 2-2 forutsatte den gang at en bank som hovedregel bare kunne eies 100 prosent av et morselskap i form av forsikringsselskap, eller av et morselskap som etter sine vedtekter ikke skulle drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i finanskonsern. Uten dispensasjon etter lovens § 2-2 annet ledd nr. 11 kunne en kredittforetak ikke eie 100 prosent av en bank direkte eller indirekte gjennom et holdingselskap. Samtidig godkjente Finansdepartementet konsernstrukturen i Landkreditt-konsernet med hjemmel i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-6 annet ledd.

Som vilkår for Finansdepartementets dispensasjon av 7. desember 2001 fra eierkontrollreglene og godkjenningen av konsernstrukturen i Landkreditt ble det knyttet tre vilkår vedrørende størrelsesforholdet mellom Landkreditts kredittforeningsvirksomhet og virksomheten i Landkreditt Bank. Disse vilkårene var den gang følgende:

- bankens forvaltningskapital kan ikke overstige 50 prosent av foreningens forvaltningskapital,
- bankens egenkapital kan ikke overstige 50 prosent av foreningens egenkapital, og
- foreningens engasjement med banken, inklusive aksjekapitalen, kan ikke overstige 25 prosent av foreningens egenkapital. Kredittilsynet kan gi samtykke til at engasjementet kortvarig overstiger denne grensen.

Ved brev av 22. oktober 2004 fra Finansdepartementet fikk kredittforeningen Landkreditt en varig tillatelse til å eie Landkreditt Bank AS indirekte gjennom Landkreditt Holding AS. Som følge av de endrede eierkontrollreglene i finansieringsvirksomhetsloven § 2-2 (se nedenfor avsnitt 4.2 og 5.1 samt vedlegg 2 der relevante deler av loven er inntatt), trengte Landkreditt ikke lenger særlig dispensasjon for sitt 100 prosent eie av banken. Tillatelsen ble gitt med hjemmel i finansieringsvirksomhetsloven § 2-2 og godkjenning av konsernstrukturen med hjemmel i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-6 (se nedenfor avsnitt 5.2). På samme måte som ved den midlertidige tillatelsen, valgte Finansdepartementet å knytte vilkår til den varige tillatelsen til å eie banken. Disse var de samme som i den midlertidige tillatelsen (se ovenfor i dette avsnitt).

2.3 Landkreditts søknader om endrede konsesjonsvilkår

Ved brev av 22. juli 2005 søkte Landkreditt om at de vilkår Finansdepartementet hadde fastsatt i den nye tillatelsen i 2004 ble opphevet, og at det ikke ble satt nye eller andre vilkår for tillatelsen til å eie banken. Kredittilsynet avga 20. september 2005 sin innstilling til Finansdepartementet vedrørende spørsmålet om konsesjonsvilkårene burde oppheves eller endres. Kredittilsynet konkluderte med det ikke var grunnlag for å gi en positiv innstilling overfor Finansdepartementet i saken og tilrådte at søknaden fra Landkreditt ble avslått. I begrunnelsen ble det blant annet vist til at vilkårene som ble fastsatt for konsesjonen var begrunnet i at man ikke ønsket en stor og ubegrenset volumvekst i den nyopprettede banken. Kredittilsynet viser i sitt brev til at:

«Myndighetene fant det ikke forsvarlig at en kredittforening eier en forretningsbank som er

Tabell 2.1 Landkreditt – regnskap pr. 30. juni 2005 og 30. juni 2006 (tall i mill. kroner)

	Foreningen		Banken		Konsern	
	NGAAP				IFRS	
	1. halvår 2005	1. halvår 2006	1. halvår 2005	1. halvår 2006	1. halvår 2005	1. halvår 2006
Utlån	7 160	7 365	2 629	3 601	9 772	10 950
Egenkapital	1 081	1 106	225	276	1 191	1 227
Balanse	8 184	9 108	3 435	4 184	11 455	12 875
Resultat	8,1	7,7	- 3,0	2,6	21,5	6,6
Kapitaldekn., %	15,71	14,91	11,74	10,99	12,76	11,43

Kilde: Landkreditt – delårsrapport 1. halvår 2006¹

¹Landkreditt gikk over til IFRS pr. 1. januar 2005. Det finnes således ikke sammenlignbare tall for tidligere år.

for stor i forhold til foreningens virksomhet. Da vilkårene ble foreslått av Kredittilsynet mente man at de grensene som ble satt for forholdet mellom foretakene forvaltningskapital, egenkapital og foreningens engasjement i banken var liberale grenser. Selv om de fastsatte grensene ikke er gitte begrensninger bygd på empiri og at det derfor nok kan diskuteres og argumenteres for andre grenser, kan tilsynet vanskelig innstille på at vilkårene som ble satt skal endres eller fjernes.»

Finansdepartementet konkluderte i brev av 21. desember 2005 med at vilkårene ble opprettholdt, men det siste punktet i vilkårene, se ovenfor, ble endret slik at «annen type engasjement enn ansvarlig kapital som Landkreditt har med Landkreditt Bank AS (direkte eller via det mellomliggende holdingselskapet), kan ikke på noe tidspunkt utgjøre mer enn 25 prosent av kjernekapitalen i Landkreditt (før fratrekk av kjernekapital som Landkreditt har skutt inn i Landkreditt Bank AS via det mellomliggende holdingselskapet).» I brevet viser Finansdepartementet videre til at det første og tredje (endrede) strekpunktet ville kunne vurderes på nytt med hensyn til å justere dem, hvis det bringes inn ansvarlig kapital, fortrinnsvis kjernekapital fra eksterne investorer. Justeringen vil i så fall avhenge av hvilket omfang og i hvilken form slik kapitaltilførsel i tilfelle vil skje på.

2.4 Virksomhetsomfang og kapitalforhold

Regnskapstall for 31. mars 2006 fra Landkreditt viser følgende forhold mellom foreningen, banken og konsernet totalt:

Tabellen viser at omfanget av Landkreditt Banks virksomhet nå utgjør nær 50 prosent av kredittforeningens forvaltningskapital. De begrensninger som følger av de fastsatte konsesjonsvilkår, vil derfor snart kunne komme til anvendelse og få praktisk betydning som grenser for bankens videre utvikling. I brev av 16. juni 2006 til Finansdepartementet opplyser Landkreditt at foretaket må «være særlig observante for å sikre overholdelse av volumgrensen», og at «begrensningen hindrer videre utvikling både i banken og i konsernet».

Etter at Banklovkommissjonen mottok dette utredningsoppdraget i april 2006, har Landkreditt i brevet av 16. juni 2006 søkt om et tidsbegrenset fritak fra det første strekpunktet i vilkårene om at bankens forvaltningskapital ikke må overstige 50 prosent av kredittforeningens forvaltningskapital i to år. I søknaden viser Landkreditt til at det ikke er en aktuell løsning for Landkreditt å hente inn eksterne kjernekapital slik Finansdepartementet nevnte i sitt vedtak av 21. desember 2005. Det ble videre blant annet vist til at representantskapet i Landkreditt i ekstraordinært møte 15. juni 2006 besluttet at dersom en eventuell lovendring medfører at det åpnes for at en kredittforening kan utgjøre morselskap i et finanskonsern uten at det knyttes begrensende vilkår til virksomheten, skal dette følges opp ved at Landkreditt endres fra kredittforening til «eierforening» ved utfisjoning av kredittvirksomheten. Denne søknaden om endring/opphøvelse av vilkårene er for tiden til vurdering i Finansdepartementet.

Kapittel 3

Kort om kredittforeninger og konsern

I forhold til kredittforeninger og finanskonsern vil *Banklovkommisjonen* særlig trekke frem to forhold:

1) Kredittforeninger og andre kredittforetak har tradisjonelt hatt en sentral rolle i det norske kredittmarkedet, særlig i realkredittmarkedet. Kredittforetak er foretak som etter sine vedtekter i hovedsak finansierer sin utlånsvirksomhet ved utstedelse av obligasjoner. I finansieringsvirksomhetsloven § 1-5 nr. 1 er kredittforetak definert som kredittinstitusjon som ikke er bank. Som kredittinstitusjon regnes foretak hvis virksomhet består i å motta innskudd eller andre tilbakebetalingspliktige midler fra allmennheten og å yte lån for egen regning, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 1-5 nr. 3. I motsetning til bankene har ikke kredittforetak adgang til å ta imot innskudd og å drive betalingsformidling. Kredittforetaket driver sin virksomhet i henhold til konsesjon som finansieringsforetak etter finansieringsvirksomhetsloven kapittel 3, jf. § 1-4.

Det følger av finansieringsvirksomhetsloven § 3-2 at kredittforetak kan organiseres som aksjeselskap eller kredittforening. Kredittforening er en forening av låntakere som skal fremme medlemmenes interesser knyttet til deltagelse i foreningen og dennes kredittvirksomhet. Et medlemskap gir ikke eierinteresse i kredittforeningen, og virksomheten kan derfor drives av og til beste for medlemmene og deres fellesinteresser uavhengig av vanlige krav om avkastning på kapitalinnskudd. Dette skiller kredittforeningene fra andre kredittforetak og finansinstitusjoner organisert i aksjeselskapsform.

Kredittforeninger innhenter kapital i markedet først og fremst ved utstedelse av obligasjoner. Kredittforeningens virksomhet er basert på å gi langsiktig lån med pant i fast eiendom til foreningens medlemmer. I Landkredits tilfelle til gårdbrukere og andre i landbruket. Kredittforeningens virksomhet innebærer at sammenslutningen av låntakere går sammen om å skaffe seg lån. En låntaker vil også være medlem av foreningen, men selve låneforholdet er likevel et særskilt rettsforhold mellom låntakeren og kredittforeningen. Tidligere var det vanlig at dette innebar at medlemmene

også påtok seg et beløpsmessig begrenset solidarisk ansvar for foreningens innlån og forpliktelser. Dette var også tilfellet for Landkredit frem til 1996. I dag inneholder ikke Landkredits vedtekter krav om medlemsinnskudd, men det er et unntak for eldre lån etablert før 1996 der det i henhold til vedtektene § 21 skal betales medlemstilskudd etter nærmere regler fastsatt av styret. Volumet av disse eldre lånene med medlemstilskudd utgjør per i dag i overkant av 613 millioner kroner, og siste innfrielse er i slutten 2021.

2) Finansieringsvirksomhetsloven § 2a-5 fastsetter hvilke foretak som kan være morselskap i et finanskonsern. Bestemmelsen omfatter for det første de ulike typer av finansinstitusjoner som nevnes i lovens § 1-4. I § 1-4 første ledd nr. 3 nevnes finansieringsforetak som er meddelt tillatelse etter kapittel 3 i loven. Dette innebærer at konsesjonsmyndighetene etter finanskonsernbestemmelsene i finansieringsvirksomhetsloven kapittel 2a kan godkjenne en konsernstruktur der en kredittforening er konsernspiss. I så fall kreves det normalt at konsernselskap som er bank eller forsikringselskap skal eies av morselskapet via et 100 prosent eiet holdingselskap, noe som vil gi en vertikal konsernstruktur lik den Landkredit-konsernet har i dag. Samtidig vil eierforholdet mellom morselskapet og finansinstitusjonen måtte gis tillatelse i medhold av eierkontrollreglene i finansieringsvirksomhetsloven §§ 2-2 flg. (se nedenfor avsnitt 5.1).

Morselskap i finanskonsern kan også være «selskap som bare er morselskap i et finanskonsern eller i en del av dette, uten annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i konsernet». Den bestemmelsen er beregnet på aksjeselskaper og andre selskaper som fremtrer som et holdingselskap og forestår forvaltningen av sine eierinteresser i de konsernselskaper som inngår i finanskonsernet, dvs. først og fremst de finansinstitusjoner som står for de ulike operative virksomheter som konsernet omfatter. De nødvendige selskapsrettslige skiller mellom de ulike konsernselskapene og deres ulike former for virksomhet fremgår her normalt direkte av selve konsernstrukturen hvor det normalt ikke vil være direkte eierforbindelser mellom sideordnede konsernselskaper og

virksomhetsområder, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2a-6 annet ledd siste punktum om blandet finanskonsern. Etter gjeldende rett kan imidlertid en kredittforening ikke være morselskap i et finanskonsern som er organisert på denne måten, dels fordi kredittforeningen ikke er noe selskap og

dels fordi kredittforeningen er en finansinstitusjon med operativ virksomhet. En kredittforening omfattes heller ikke av definisjonen av «eierselskap» i finansieringsvirksomhetsloven § 2-2 bokstav e.

Kapittel 4

Banklovkommisjonens tidligere vurderinger og senere utvikling

4.1 NOU 2002: 14 kapittel 3

I oppdraget til Banklovkommisjonen gjengitt ovenfor i kapittel 1, viser Finansdepartementet til sitt brev av 5. februar 2002 og Banklovkommisjonens utredning NOU 2002: 14 (Utredning nr. 8) kapittel 3. I *brevet av 5. februar 2002* ba Finansdepartementet Banklovkommisjonen vurdere særlige spørsmål knyttet til eierforhold og struktur i finanskonsern. I brevet uttalte departementet følgende:

«Det vises til Finansdepartementets vedtak i brev 7. desember 2001 (vedlegg 1) til kredittforeningen Landkreditt. Her fikk kredittforeningen Landkreditt midlertidig dispensasjon fra eierbegrensningsreglene etter finansvl. § 2-2 annet ledd nr. 11 til å eie Landkreditt Bank AS gjennom det heleide datterselskapet Central-kassen for Bøndernes Driftskreditt AS [senere omgjort til Landkreditt Holding AS – Banklovkommisjonens bemerkning]. Det ble i konsepsjonen presisert at Landkreditt innen 1. august 2003 må ha søkt om å omstrukturere konsernet i tråd med de hovedregler for eierforhold og finanskonsern som gjelder på dette tidspunkt.

I brev 16. januar 2002 (vedlegg 2) ber Landkreditt om at Finansdepartementet fremmer et forslag med de nødvendige lovendringer til finansieringsvirksomhetsloven med sikte på at kredittforeninger kan være konsernspiss i finanskonsern på lik linje med bank og forsikringsselskap.

Banklovkommisjonen bes foreta en vurdering av det spørsmålet Landkreditt tar opp og omtale spørsmålet i neste utredning som legges frem.»

Til grunn for Finansdepartementets uttalelse antas å ligge en forutsetning om videreføring av kredittforeningen som mulig organisasjonsform for finansieringsforetak. Spørsmål knyttet til forening som organisasjonsform for kredittforetak ble drøftet av *Banklovkommisjonen* i NOU 1998: 14 Finansforetak mv. (Utredning nr. 4). I utkast til lov om finansforetak mv. § 4-3, jf. §§ 4-1 og 4-2 foreslo *Banklovkommisjonen* at nye kredittforetak ikke skulle kunne etableres som kredittforening, men

at allerede etablerte kredittforeninger skulle kunne fortsette sin virksomhet som kredittforetak. Spørsmålet om eksisterende kredittforeningers adgang til å eie bank ble ikke drøftet av *Banklovkommisjonen* i NOU 1998: 14. Forslaget i NOU 1998: 14 er ikke fulgt opp av Finansdepartementet.

På bakgrunn av Finansdepartementets brev av 5. februar 2002 ble spørsmålet om kredittforeningers adgang til direkte eller indirekte å eie bank vurdert av *Banklovkommisjonen* i NOU 2002: 14 (Utredning nr. 8) kapittel 3. Utgangspunktet for vurderingene var dagjeldende eierkontrollregler i finansieringsvirksomhetsloven § 2-2 som kort er beskrevet ovenfor i avsnitt 2.1. I sin vurdering la *Banklovkommisjonen* blant annet til grunn at brevet fra Finansdepartementet først og fremst reiste spørsmålet om kredittforetak, uavhengig av om de er organisert som aksjeselskaper eller foreninger av låntakere (kredittforeninger), skal kunne eie en bank enten direkte eller gjennom et mellomliggende holdingselskap. Siden dette etter dagjeldende eierkontrollregler krevde særskilt dispensasjon, vurderte *Banklovkommisjonen* hvilke endringer i finansieringsvirksomhetslovens bestemmelser om eierforhold som ville være påkrevd for at kredittforetak skulle kunne være konsernspiss i finanskonsern som omfattet bank.

Banklovkommisjonen mente den gang at det burde åpnes for at også kredittforetak kan eie en bank eller et forsikringsselskap. *Banklovkommisjonen* viste til at en bank eller et forsikringsselskap må oppfylle alle sikkerhets- og soliditetskrav uavhengig av eierforhold. I utredningen side 27 uttaler *Banklovkommisjonen* følgende:

«Banken eller forsikringsselskapet blir ikke mer solid av at morselskapet er et holdingselskap, et forsikringsselskap eller en bank. Morselskapets egen soliditet kan imidlertid være en faktor av betydning for datterselskapets soliditet. For finansforetak som inngår i et konsernforhold som datterselskaper, vil morselskapet, selv om det ikke foreligger noen rettslig forpliktelse, i praksis strekke seg langt for å hindre at datterselskapet får soliditetsproble-

mer. Hvis morselskapet er lite i forhold til for eksempel banken, vil dette størrelsesforholdet kunne være en begrensning i denne sammenheng. Det vil imidlertid ikke nødvendigvis være slik at et kredittforetak som morselskap vil være mindre enn datterselskapet. Kredittforetak organisert som aksjeselskaper eller allmennaksjeselskaper vil kunne hente inn ny kapital gjennom en emisjon. Også kredittforeninger vil ha adgang til å hente inn kapital gjennom utstedelse av grunnfondsbevis. Banklovkommisjonen er usikker på om det i dag er et marked for slike grunnfondsbevis, ved siden av sparebankenes grunnfondsbevis. Mangel på et slikt marked kan tale mot at morselskapet skal være en kredittforening, men er ikke noe argument mot at morselskapet er et kredittforetak organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap.»

Banklovkommisjonen konkluderte videre med at et finanskonsern hvor et kredittforetak eier en bank eller et forsikringsselskap gjennom et «mellomliggende» holdingselskap vil gi en tilstrekkelig ryddig og oversiktlig konsernstruktur. På denne bakgrunn foreslo *Banklovkommisjonen* visse endringer i finansieringsvirksomhetsloven § 2-2 (NOU 2002: 14 side 27).

I forhold til spørsmålet om hvilke krav som skulle stilles til vedtektene i et kredittforetak som er konsernspiss, men som ikke er stiftet i aksjeselskaps form, uttalte *Banklovkommisjonen* på side 29 i NOU 2002: 14 at det også for foretak som ikke er stiftet i aksjeselskapsform, bør gjelde regler som sikrer en maktspredning tilsvarende den som eierkontrollreglene i finansieringsvirksomhetsloven § 2-2 skal medføre i aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper. Dette gjelder særlig når institusjonen skal være morselskap i finanskonsern og dermed indirekte får kontroll over bank og/eller forsikringsselskap. Banklovkommisjonen mente at det var nødvendig å endre finansieringsvirksomhetsloven § 3-10 for å sikre «kundedemokrati» i finanskonserner hvor kredittforeninger er konsernspiss. *Banklovkommisjonen* foreslo derfor at det i finansieringsvirksomhetsloven § 3-10 ble fastsatt at representantskapet skal avspeile finanskonsernets kundestruktur og andre interessegrupper, samt samfunnsfunksjon. To tredeler av representantskapets medlemmer burde velges av og blant finanskonsernets kunder og det ble foreslått at finanskonsernets ansatte skal være representert i representantskapet.

Banklovkommisjonens forslag har vært ute på høring, men er ikke blitt fulgt opp av Finansdepartementet.

4.2 Utviklingen etter 2002

Etter at Banklovkommisjonen fremmet sine forslag i NOU 2002: 14 (Utredning nr. 8), er det gjennomført to sentrale endringer i finansieringsvirksomhetslovgivningen. Nye og endrede eierkontrollregler i § 2-2 kom inn i loven ved endringslov av 20. juni 2003 nr. 42 (i kraft fra 1. januar 2004). Denne endringsloven medførte også endringer i reglene om finanskonsern, og dessuten at konsernreglene ble lovteknisk bearbeidet og samlet i lovens kapittel 2a. Videre ble det foretatt viktige endringer i konsernreglene ved endringslov av 10. juni 2005 nr. 43 (i kraft fra 1. januar 2006).

Som nevnt ovenfor i avsnitt 2.2 åpnet eierkontrollreglene i finansieringsvirksomhetsloven § 2-2 før 2003 bare for at en bank kunne eies 100 prosent av et morselskap i form av forsikringsselskap eller morselskap som etter sine vedtekter ikke skulle drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i finanskonsernet. Andre finansinstitusjoners eie av en bank krevde dispensasjon fra lovens utgangspunkt.

Forslaget til endringene i eierkontrollloven ble fremmet av det såkalte Selvig-utvalget i NOU 2002: 3 Eierbegrensning og eierkontroll i finansinstitusjoner. Den umiddelbare bakgrunnen for nedsettelsen av utvalget var en rettssak reist for EFTA-domstolen vedrørende om de dagjeldende norske eierkontrollreglene, særlig forbudet mot eierandeler ut over 10 prosent, var i samsvar med Norges EØS-forpliktelser. Utvalget hadde imidlertid som mandat også å vurdere om eierkontrollreglene uavhengig av saken for EFTA-domstolen, burde endres eller utdypes/nyanseres. I utredningen foreslo utvalget at eierkontrollreglene i finansieringsvirksomhetsloven § 2-2 skulle erstattes av regler basert på den modell for kontroll av eierforhold i finansinstitusjoner som EØS/EUs bank- og forsikringsdirektiver bygger på. Dette ville innebære at man gikk over fra et regelbasert system for kontroll av eierandeler til et mer skjønnsbasert og mer fleksibelt system. Hovedpunktene i dette forslaget var at erverv av kvalifiserte eierandeler i finansinstitusjoner bare kan skje i henhold til særskilt forhåndstillatelse fra konsesjonsmyndighetene og at det før erverv av slike eierandeler skal gis melding til tilsynsmyndighetene. Samtidig ville erverv av eierandeler utover 10 prosent i en finansinstitusjon ikke være knyttet til om eieren selv var en finansinstitusjon eller annet foretak med særskilte egenskaper. Erververen av eierandeler i en finansinstitusjon kunne i utgangspunkt være enhver, men forhåndstillatelse fra myndighetene var etter forslaget nødvendig. Om forhåndstillatelse

telse skulle gis, var opp til myndighetene, men skjønnet skulle baseres på en del vurderingskriterier angitt i lovforslaget.

Utvalget la til grunn at en endring av eierkontrollreglene i tråd med det utvalget foreslo ville nødvendiggjøre enkelte endringer i konsernreglene i finansieringsvirksomhetsloven. Hovedtrekkene i utvalgets forslag og vurderinger ble fulgt opp av Finansdepartementet i Ot.prp. nr. 50 (2002-2003) og senere av Stortinget. Proposisjonen inneholdt også de forslag til omfattende endringer i reglene om finanskonsern som ble utarbeidet under lovbehandlingen i Finansdepartementet. De gjeldende regler for eierkontroll redegjøres det for nedenfor i avsnitt 5.1.

Finansieringsvirksomhetsloven kapittel 2a om finanskonsern ble endret i 2005 som ledd i gjen-

nomføringen av EØS-forpliktelser etter EU's konglomeratdirektiv (2002/87/EF) og forsikringsgruppedirektiv (1998/78/EF), se Ot.prp. nr. 58 (2004-2005). Endringer innebar blant annet utvidet plikt til konsolidering for banker, forsikringselskaper og verdipapirforetak ved anvendelse av kapitaldekningskrav og andre soliditets- og sikkerhetskrav på konsolidert grunnlag, og en utvidelse av kravet om at transaksjoner mellom konsernforetak skal gjennomføres i samsvar med vanlige forretningsmessige vilkår og prinsipper. Det ble innført regler om egnethetsvurdering av de personer som faktisk leder virksomheten i morselskap i finanskonsern, blant annet for å redusere den operasjonelle risiko i finanskonsern. Det er redegjort for disse endringene nedenfor i avsnitt 5.2.

Kapittel 5

Gjeldende regelverk om konsern og eierkontroll

5.1 Reglene om eierkontroll

Det følger av finansieringsvirksomhetsloven § 2-2 at erverv av eierandel på 10 prosent eller mer i en finansinstitusjon bare kan skje i henhold til tillatelse. Kravet om tillatelse gjelder også ved annet erverv av eierandel som representerer en slik del av stemmene i finansinstitusjonen eller som gir adgang til å utøve vesentlig innflytelse i ledelsen av institusjonen og dets virksomhet. I finansieringsvirksomhetsloven §§ 2-6 flg. er det gitt bestemmelser om betydningen av aksjer som eies av nærstående og lignende (konsolidering av eierandeler).

Ved økning av eierandeler ut over 10 prosent er det lagt inn en del terskelverdier som utløser plikt til å innhente ny tillatelse fra myndighetene. Dette gjelder erverv som medfører at eierandelen øker til henholdsvis 20, 25, 33 eller 50 prosent av kapitalen eller stemmene. Loven krever som hovedregel forhåndstillatelse fra myndighetene, dvs. at tillatelse er meddelt før ervervet. Myndighetene har tre måneder på seg til å vurdere en søknad. Deres vedtak ikke er truffet før fristen løper ut, anses tillatelse å være gitt. Reduksjon av eierandel under de enkelte tersklene utløser meldeplikt til Kredittilsynet. I forskrift 18. desember 2003 nr. 1639 om eierkontroll i finansinstitusjoner, er det gitt nærmere krav til søknadens innhold og oppfyllelse av meldeplikten etter finansieringsvirksomhetsloven § 2-2.

Det følger av finansieringsvirksomhetsloven § 2-3 at tillatelse til erverv av eierandeler skal gis dersom erververen er egnet til å utøve slik innflytelse i finansinstitusjonen som den samlede eierandel vil gi grunnlag for. Som nevnt ovenfor i avsnitt 4.2 vil avgjørelsen være basert på myndighetenes skjønn, men i § 2-3 annet ledd er det angitt en del momenter som myndighetene skal legge særlig vekt på i sin vurdering. Relevant er blant annet om erververen må anses egnet ut fra tidligere handlemåte i forretningsforhold, tilgjengelige økonomiske ressurser og hensynet til forsvarlig virksomhet samt om erververen vil kunne bruke sin innflytelse i institusjonen til å oppnå fordeler for egen eller tilknyttet virksomhet. Ervervet bør også være i samsvar med målsetningen om et finansmarked

basert på konkurranse mellom innbyrdes uavhengige institusjoner. Ved eierandeler som overstiger 25 prosent, skal myndighetene være overbevist om at de hensyn som nevnes i § 2-3 annet ledd tilsier at ervervet gjennomføres, jf. § 2-3 første ledd annet punktum. Ved erverv av slike eierandeler skal myndighetene også være overbevist om at ervervet ikke vil medføre uønskete virkninger for kapital- og kredittmarkedenes virkemåte, jf. § 2-3 første ledd tredje punktum. Det kan på vanlig måte knyttes vilkår til en tillatelse.

Eierkontrollreglene skal ivareta hensyn til forsvarlig virksomhet i finansinstitusjoner, sikre uavhengige finansinstitusjoner og en uavhengig finansnæring, og således motvirke at det oppstår for sterk konsentrasjon av økonomisk makt i samfunnet. Reglene medvirker til å sikre at eierne får en slik sammensetning og kvalifikasjon at hensynene til forsvarlig virksomhet blir ivarettatt. Reglene bidrar også til uavhengighet i forhold til de øvrige deler av næringslivet, enkelteiere og slike eieres forretningsforbindelse, samt motvirker krysseie mellom finansinstitusjonene. Fraværet av vesentlig innbyrdes eierskap mellom finansinstitusjoner og mellom store finanskonsern anses som en forutsetning for effektiv konkurranse (se NOU 2002: 3 Eierbegrensning og eierkontroll i finansinstitusjoner). På den annen side har ikke eierkontrollreglene til formål å motvirke strukturerendringer i finansnæring som ellers ut fra konkurransemessige forhold er naturlig.

5.2 Reglene om finanskonsern

Reglene om finanskonsern er tatt inn i kapittel 2a i finansieringsvirksomhetsloven. Med «finanskonsern» menes et konsern der minst ett selskap, som ikke er morselskapet, er finansinstitusjon med rett til å drive finansieringsvirksomhet etter finansieringsvirksomhetsloven § 1-4, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2a-2 bokstav a. De institusjonene som nevnes i § 1-4 er sparebank, forretningsbank, forsikringsselskap og finansieringsforetak med tillatelse etter lovens kapittel 3, herunder kredittforetak, samt kredittinstitusjoner etablert i

annet land i EØS og filialer av kredittinstitusjoner utenfor EØS med tillatelse til å drive virksomhet i Norge. Av § 2a-2 bokstav d følger det at også selskap som bare er morselskap i et finanskonsern, eller i en del av dette, uten å drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i konsernet, er å anse som finansinstitusjon i forhold til konsernreglene. Et slikt morselskap kan således bare etableres i henhold til tillatelse etter lovens § 2a-3.

Av § 2a-5 følger det først og fremst at det er institusjoner som nevnt i § 1-4 og § 2a-2 bokstav d som kan være morselskap i finanskonsern. Oppregningen i § 1-4 nr. 3 omfatter finansieringsforetak med tillatelse etter lovens kapittel 3, og en kredittforening vil derfor kunne godkjennes som morselskap i et finanskonsern. Av §§ 2a-5 og 2a-10 første ledd følger imidlertid at et morselskap som ikke skal drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i konsernet, må være organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, og nærmere regler om organiseringen av selskapet følger av § 2a-11. Dette betyr at en kredittforening, uavhengig av om den driver operativ virksomhet eller ikke, ikke kan være et slikt morselskap, og at det stilles særskilte krav til konsernstrukturen i finanskonsern med kredittforening som konsernspiss. Dette er det redegjort for foran i kapittel 3.

Den tillatelse kredittforeningen Landkreditt fikk fra Finansdepartementet 22. oktober 2004 gir således Landkreditt adgang til å eie 100 prosent av Landkreditt Bank AS gjennom et mellomliggende holdingselskap. Tillatelsen er således basert på at kredittforeningen Landkreditt er et finansforetak etter finansieringsvirksomhetsloven kapittel 3 og således en finansinstitusjon som omfattes av lovens § 1-4. Gjeldende lov tillater ikke at en kredittforening etableres som en «eierforening» med virksomhet begrenset på samme måte som et morselskap som nevnt i lovens § 2a-2 bokstav d.

I finansieringsvirksomhetsloven §§ 2a-5 flg. er det gitt særlige regler om organisering av et finanskonsern. Organiseringen skal godkjennes av myn-

dighetene og det kan i denne forbindelse stilles som vilkår at selskap som inngår i finanskonsern, skal være direkte eiet av morselskap eller organiseres i samme delkonsern. For blandet konsern, det vil si finanskonsern der det inngår både bank og forsikringsforetak (§ 2a-2 bokstav b), er det gitt særskilte regler i § 2a-6 annet ledd siste punktum. Disse reglene innebærer at forsikringsselskapet eller banken bare kan utøve bestemmende innflytelse i banken eller forsikringsselskapet i konsernet gjennom et 100 prosent eiet mellomliggende holdingselskap som etter sine vedtekter ikke skal drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i den aktuelle bank eller forsikringsselskap. Dette for å sikre at det ikke skjer en sammenblanding av virksomheten i de to finansinstitusjonene samt for å sikre institusjonenes soliditet. Dette er ikke til hinder for at et blandet konsern organiseres med konsernspiss som er et morselskap etablert i samsvar med finansieringsvirksomhetsloven § 2a-2 bokstav d som bare driver virksomhet i form av forvaltning av sine eierinteresser i konsernet.

Landkredittkonsernet er ikke et blandet konsern. Landkreditt eier indirekte Landkreditt Bank AS, men eierandelen i forsikringsselskapet Landbruksforsikring AS er for tiden bare på 32,78 prosent. En slik eierandel er for liten til at forsikringsselskapet er et konsernselskap i Landkredittkonsernet.

I finansieringsvirksomhetsloven §§ 2a-8 og 2a-9 er det fastsatt regler om konserninterne transaksjoner og konsolidering. Dette blant annet for å hindre at det skjer disposisjoner som reelt betyr at det skjer skjulte overføringer og kryssubsidiering mellom selskapene i finanskonsernet. I hvilken grad det kan skje overføring mellom selskapene følger av reglene om konsernbidrag i aksjelovens bestemmelser.

Når det gjelder konsolideringsbestemmelsene, er disse blant annet fastsatt for å sikre soliditet i konsernet som helhet.

Kapittel 6

Kredittforening som konsernspiss

6.1 Hovedspørsmål

Utredningsoppdraget, slik *Banklovkommisjonen* oppfatter det, omfatter en utredning og vurdering av hvordan en konserngruppe bestående av en kredittforening og andre finansforetak, herunder bank, med konserntilknytning til kredittforeningen, kan organiseres uten at det normalt vil være behov for vilkår som setter grenser for hvordan konsernstrukturen kan utformes, eller for omfanget av virksomheten i de ulike foretak i konserngruppen.

Banklovkommisjonen mener at en konsernstruktur av den type som Landkreditt har i dag, er tilstrekkelig utredet, jf. foran i avsnitt 4.1 og 5.2. Landkreditt er her morselskap som nevnt i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-5 bokstav a. *Banklovkommisjonen* har oppfattet det slik at begrunnelsen for de særlige konsesjonsvilkår som er fastsatt for Landkredittkonsernet, er nært knyttet nettopp til denne konsernmodellen. Vilkårene er gjengitt foran i avsnitt 2.2. Begrunnelsen for vilkårene om at Landkreditt Bank AS' forvaltningskapital ikke må overstige 50 prosent av Landkreditts egen forvaltningskapital, og at bankens egenkapital (kjernekapital) heller ikke må overstige 50 prosent av kredittforeningens egenkapital, er at virksomheten i en bank i finanskonsern med en kredittforening som konsernspiss ikke bør være større enn halvparten av foreningens egen virksomhet. Ellers kan det i en situasjon hvor banken må tilføres kapital, vise seg at Landkreditt som operativt morselskap ikke selv har økonomisk styrke til å gjøre dette. Det siste vilkåret om at Landkreditts engasjement med Landkreditt Bank AS ikke må utgjøre mer enn 25 prosent av egenkapitalen i Landkreditt (aksjekapitalen i Landkreditt Bank AS medregnet), skal begrense Landkreditts egen risiko knyttet til banken og motvirke at bankrisiko, utover innskutt kapital, reelt overføres til foreningen. Kredittilsynet har, etter at vilkårene ble fastsatt, samtykket i at kredittforeningens engasjement med banken i kortere perioder kan overstige 25 prosent av egenkapitalen. Det vises til Kredittilsynets innstillinger til Finansdepartementet av 25. mai 2004 og 20. september 2005.

Banklovkommisjonen legger til grunn at slike konsesjonsvilkår - som anført av Landkreditt - setter grenser for den forretningsmessige utvikling og utgjør en konkurransemessig ulempe for finanskonsernet. Landkreditt har særlig pekt på at Landkreditt ikke fullt ut får gjort bruk av de systemer, ressurser og den kompetanse som er blitt bygd opp i banken, og utnyttet potensialet i de markedssegmenter som Landkreditt Bank AS opererer i.

Banklovkommisjonen har ingen foranledning til her nærmere å vurdere om det normalt vil være behov for å knytte slike konsesjonsvilkår til tillatelser vedrørende denne type finanskonsern, blant annet av hensyn til forholdet mellom den kredittforetaks- og bankvirksomhet som drives innenfor konsernet. Med utgangspunkt i den situasjon som i dag gjelder for Landkredittkonsernet, antar *Banklovkommisjonen* derfor at hovedtemaet i utredningen må bli om, og i tilfelle under hvilke forutsetninger, et slikt finanskonsern i stedet bør kunne organiseres etter en ren holdingmodell (jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2a-5 bokstav b) med eierforetaket som konsernspiss selv om eierforetaket ikke er organisert i aksjeselskaps form som morselskap etter finansieringsvirksomhetsloven § 2a-2 bokstav d. Den konsesjonspraksis som foreligger når det gjelder finanskonsern organisert etter en ren holdingmodell, gir holdepunkter for å anta at det i konsesjonsvilkårene som regel ikke vil inngå vilkår som legger særlige begrensninger på omfanget av virksomheten i de ulike konsernforetakene. På denne bakgrunn antar *Banklovkommisjonen* at de sentrale spørsmål i utredningen må bli:

- Kan et morselskap i et finanskonsern organisert etter en ren holdingmodell, organiseres på annen måte enn som et selskap i aksjeselskapsform som nevnt i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-2 bokstav d, uten at det som følge av morselskapets særlige egenskaper som regel vil være behov å fastsette særskilte begrensninger for virksomheten i finanskonsernet? Dette spørsmålet vil måtte vurderes ut fra de sentrale hensyn som lovgivningen om finanskonsern og eierforhold i finansforetak er ment å ivareta, se nedenfor i avsnitt 6.2.

- Dersom morselskap i et finanskonsern basert på en ren holdingmodell kunne organiseres på annen måte enn fastsatt i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-5, oppstår det spørsmål om hvilket behov for lovendringer dette medfører, se nedenfor i avsnitt 6.3.

Det tilligger ikke Banklovkommisjonen å vurdere mulige skattemessige implikasjoner ved andre typer av finanskonsern enn omhandlet i gjeldende lovgivning.

6.2 Krav til organisering av morselskap

6.2.1 Alminnelige synspunkter

Som nevnt ovenfor i avsnitt 5.2, tillater konsernreglene i finansieringsvirksomhetsloven kapittel 2a ulike strukturer i et finanskonsern. Gjeldende lovgivning tillater to hovedmodeller hvor den sentrale forskjell er knyttet til organiseringen av og virksomheten i morselskapet:

1. Morselskap som driver operativ virksomhet som finansinstitusjon og i tillegg eier eierandeler i én eller flere andre finansinstitusjoner og eventuelt andre foretak av en slik størrelse at morselskapet har bestemmende innflytelse i disse institusjoner/foretak. Morselskapet kan i slike tilfeller være bank, forsikringsselskap eller finansieringsforetak, herunder kredittforetak eller kredittforening. Dersom morselskapet er bank eller forsikringsselskap og dette morselskapet skal eie bank eller forsikringsselskap (blandet konsern), kreves at eierselskapet mellom disse skal organiseres i form av et mellomliggende holdingselskap, men en bank har ikke adgang til å eie en annen bank på denne måten. Det er denne modellen som er benyttet i tillatelsen som gir kredittforeningen Landkreditt adgang til å eie Landkreditt Bank.
2. Morselskapet etableres som et eierselskap som ikke har adgang til å drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i foretakene som inngår i finanskonsernet. Morselskapet vil således være et rent holdingselskap uten operativ finansieringsvirksomhet, og denne konsernmodellen benevnes derfor «holdingmodellen». Morselskapet i finanskonsern etablert etter denne modellen kan bare etableres som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap.

Konsernreglene i finansieringsvirksomhetsloven kapittel 2a har sammen med eierkontrollreglene i finansieringsvirksomhetsloven §§ 2-2 flg. som hovedformål å sikre:

- kontroll med eierforhold i finansforetak og begrensning av eiermakt og eierkonsentrasjon når det gjelder finansforetak,
- sikring av soliditet i finanskonsernet og i de enkelte konsernforetakene, og
- separasjon av virksomhet som de ulike foretak i konsernet driver, innenfor rammen av en ryddig konsernstruktur.

Disse formålene er omtalt i Ot.prp. nr. 2 (1991-1992) hvor det ble fremmet forslag om å ta inn et nytt kapittel 2a om finanskonsern i finansieringsvirksomhetsloven. Samtlige formål kan knyttes til den særlige betydning som store finansgrupperinger vil ha i forholdet til sin kundekrets og samfunnsøkonomien. Slike lovformål ligger også til grunn for de senere endringslover vedrørende finanskonsern.

Selskapsrettslig atskillelse av de ulike virksomhetsområdene innenfor et finanskonsern har til formål å begrense risikoeksponeringen for de enkelte foretakene innenfor konsernet, og å motvirke økonomiske overføringer og kryssubsidiering direkte mellom konsernforetak. Dette er viktig for å sikre at det enkelte konsernforetak og dets virksomhet økonomisk, selskapsrettslig og skatterettslig er tilstrekkelig atskilt fra de øvrige operative konsernforetakenes virksomhet, og dessuten at soliditetsproblemer i et konsernforetak ikke spres til andre deler av konsernet. I samsvar med dette er også konsesjonssystemene i finansinstitusjonslovgivningen bygd på et skille mellom de sentrale virksomhetsområder på finansområdet. De ulike typer av finansinstitusjoner er normalt avskåret fra å drive annen virksomhet enn den som dets konsesjon omfatter og virksomhet som naturlig knytter seg til denne. En konsesjon innebærer således samtidig forbud mot å drive annen næringsvirksomhet. Reglene om finanskonsern skal bidra til at det på dette området ikke skapes uklare forhold som følge av at et finansforetak som inngår i samme konsern til sammen driver ulike former for finansieringsvirksomhet, noe som vil vanskeliggjøre det offentlige tilsyn med slike finansgrupperinger eller svekke dets effektivitet.

Utviklingen innenfor finanssektoren har - som på andre næringslivsområder - gått mot en utvikling mot større enheter og samarbeid mellom institusjoner for å oppnå mer effektiv drift og reduserte kostnader. I løpet av de siste tiårene har utviklingen nasjonalt og internasjonalt også medført en viss nedbygging av bransjeskillene. Denne tendensen er reelt blitt vesentlig forsterket ved etablering av store finanskonserner med datterselskaper eller delkonsern som dekker de aller fleste sentrale

områder av finansmarkedet. Dette er antatt å gi betydelige rasjonaliseringsgevinster, økt slagkraft og andre konkurransefortrinn. Ansvarsforhold og grenseflater mellom de ulike virksomhetsområdene blir dermed i stor grad et konserninternt forhold selv om de på ulike måter fortsatt er av stor betydning for de ulike deler av den samlede kundekrets og for samfunnet. Lovgivningens svar på slike problemer er først og fremst krav om rettslige skiller mellom konsernforetakene og en ryddig konsernstruktur, gjennomsiktighet i konserninterne transaksjoner, forbud mot krysssubsidiert og kundebinding, og tilsyn og anvendelse av soliditetskrav på konsolidert basis.

Sikring av soliditet vil både være viktig i forhold til de ulike enhetene i konsernet og i forhold til konsernet som sådan. Soliditet vil for det første kunne sikres gjennom lovkrav i form av minstekrav til kapitaldekning og bufferkapital, begrensninger i adgangen til risikoeksponering og krav til internkontroll og kontrollordninger i det enkelte konsernforetak og konsernet i sin helhet. I tillegg vil tilsyn og kontroll fra offentlige myndigheter bidra til å sikre soliditeten.

Innenfor de ulike virksomhetsområdene i finanssektoren er det fastsatt krav til sikkerhet og soliditet i virksomhetsreglene for de enkelte områdene, og kunder og kreditorer er sikret fortrinnsrett til midlene i de enkelte finansinstitusjonene eller ved ulike garantiordninger. Konsernreglene må imidlertid utformes slik at økonomiske problemer knyttet til en konsern enhet eller en del av konsernet, i minst mulig grad bør kunne spres til andre deler av konsernet, samt utformes slik at de motvirker at slike problemer oppstår. Det er vanskelig å kunne unngå dette helt fordi slike problemer kan forplante seg i konsernet via morselskapet. Risikoen for dette kan imidlertid reduseres ved krav til morselskapets soliditet uavhengig av datterselskapene, samt kontroll og tilsyn med morselskapet og konsernet som sådan, og ikke bare de finansinstitusjoner som inngår som konsern enheter i finanskonsernet. For å unngå at selve eierstrukturen i konsernet skaper uklare forhold i forhold til om soliditets- og sikkerhetskrav er oppfylt, er det viktig at morselskapets og konsernet som helhet undergis tilsyn på konsolidert basis, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 2a-9. Dette er nødvendig blant annet for å kunne klarlegge det samlede kapitalgrunnlag for konsernets virksomhet.

I NOU 2002: 14 (Utredning nr. 8), la *Banklovkommisjonen* på side 27 (gjengitt ovenfor avsnitt 4.1), til grunn at morselskapets størrelse, kapitalforhold og soliditet er viktig i forhold til omfanget

av virksomheten i et konsernforetak. Morselskapets soliditet på konsolidert basis kan være en faktor av betydning for soliditeten i datterselskapene, men konsernets og konsernforetakenes soliditet beror prinsipielt og praktisk ikke på om morselskapet er organisert som et holdingselskap eller er en operativ finansinstitusjon.

I forhold til omverdenen er de enkelte konsernforetakene til tross for konserntilknytningen prinsipielt selvstendige rettssubjekter, rettslig atskilt fra hverandre og fra morselskapet. Dette gjelder uavhengig av hvordan konsernet er organisert og hvilken type av foretak som er morselskap i konsernet. Verken morselskapet eller de som eier eller kontrollerer dette, har noe direkte ansvar for konsernforetakenes forpliktelse, og har således heller ikke noen rettslig plikt til å foreta ytterligere kapitalinnskudd ved soliditetssvikt i konsernet eller noen av konsernforetakene. En annen sak er at morselskapet selv, ikke minst av hensyn til eget og konsernets omdømme, i praksis finner det hensiktsmessig - innenfor rammen av tilgjengelige ressurser og forretningsmessige vurderinger - å støtte et konsernselskap i vanskeligheter. Dette er likevel ikke ensbetydende med at også de som eier og kontrollerer morselskapet, i slike tilfelle vil komme til at de ut fra egne interesser ser seg tjent med selv å skyte inn ny kapital for å dekke morselskapets kapitalbehov eller for å styrke dets og konsernets økonomiske grunnlag. Nye kapitalinnskudd vil være basert på investeringsbeslutninger fra de enkelte investorer begrunnet i andre og til dels bredere vurderinger enn de vurderinger som vil ligge til grunn for et morselskaps egen beslutning om å dekke kapitalbehov i et konsernforetak.

Hvilke kapitalkilder som vil være tilgjengelige dersom et morselskap har behov for ny kapital, vil til dels bero på hvordan morselskapet er organisert. Et morselskap som er allmennaksjeselskap, kan foreta en aksjeemisjon i verdipapirmarkedet, uavhengig av om selskapet er holdingselskap eller ikke. Et morselskap som er aksjeselskap, er derimot normalt henvist til å gjøre bruk av private plasseringer. Sparebanker og gjensidige forsikringselskaper kan bare hente kapital fra markedet ved emisjon av grunnfondsbevis, og det samme gjelder et morselskap som er kredittforening, men slike institusjoner kan også tenkes å få ny kapital fra lokalmiljøer eller ulike miljøer som vil støtte den virksomhet den enkelte institusjon driver. Eksempelvis vil medlemmene eller ulike landbruksorganisasjoner kunne tenkes å støtte opp om Landkreditt i en vanskelig situasjon. Uavhengig av institusjonstype vil et morselskap kunne få tilført ansvar

lig kapital som «evigvarende» eller tidsbegrenset ansvarlig lånekapital.

Etter *Banklovkommisjonens* oppfatning er det her vesentlig å skille mellom spørsmålet om hvilke kapitalkilder som kan være tilgjengelig for de ulike typer av morselskap i finanskonsern, og spørsmålet om et morselskap med kapitalbehov i en gitt situasjon overhodet er i stand til å skaffe seg ny ansvarlig kapital fra den eller de grupper av investorer som vil være målgruppe. Om det er mulig å få tilført ny kapital, beror neppe først og fremst på hvordan morselskapet er organisert. Når det gjelder ansvarlig lånekapital, er det avgjørende normalt dets generelle kredittverdighet. Om ny egenkapital, som vil kunne regnes som kjernekapital, kan skaffes, beror derimot i første rekke på de foretningmessige og andre vurderinger som potensielle investorer vil legge til grunn. En må følgelig gå ut fra at det uavhengig av hvordan morselskapet er organisert, i praksis vil være vanskelig å innhente ny ekstern kapital til morselskapet nettopp i situasjoner hvor det foreligger behov for kapital for å unngå tillits- og soliditetssvikt for morselskapet og konsernet som helhet. I slike tilfeller er det ikke nødvendigvis avgjørende om morselskapet er allmennaksjeselskap med tilgang til aksjemarkedet eller er organisert på annen måte. Et viktig moment for nye investorer vil derimot være om de miljøer som har eierinteressene eller kontroll for øvrig i morselskapet og dermed i finanskonsernet, er villige til å bidra ved tilførselen av ny egenkapital.

Etter gjeldende lovgivning kreves det at morselskapet i et finanskonsern organisert etter holdingmodellen må være allmennaksjeselskap eller aksjeselskap (finansieringsvirksomhetsloven § 2a-5). Reglene om eierkontroll og eierbegrensning kan generelt sett sikre spredning av eiermakt og motvirke maktkonsentrasjon i slike selskaper. Dessuten kreves at holdingselskapet ikke skal ha adgang til å drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i konsernet, og dette er nok et vel så viktig element i reguleringen av finanskonsern. Denne konsernmodell er foretrukket fordi den antas best å ivareta de soliditets- og sikkerhets hensyn som ved offentlig tilsyn er viktige, se Ot.prp. nr. 2 (1991-92) side 16, og fordi den normalt gir en ryddig og gjennomiktig konsernstruktur hvor de ulike operative finansforetakene og deres virksomhetsområder er likestilte i forhold til morselskapet. Som nevnt ovenfor, gir imidlertid kravet om at morselskapet skal være allmennaksjeselskap eller aksjeselskap prinsipielt og praktisk ikke større sikkerhet for at morselskapet eller konsernet som helhet skal få tilført ny egenkapital i tilfelle

av soliditetssvikt enn om morselskapet i et finanskonsern ikke er organisert i aksjeselskaps form. Enhver bedømming av et morselskaps og finanskonserns soliditet må derfor først og fremst bero på kapitalforholdene til enhver tid beregnet på konsolidert basis, uavhengig av de tross alt relativt usikre utsikter når det gjelder fremtidig tilførsel av ny ekstern kapital.

Etter dette mener *Banklovkommisjonen* at spørsmålet om en kredittforening bør kunne være konsernspiss i et finanskonsern organisert etter holdingmodellen, først og fremst beror på en vurdering på følgende forhold:

- kan det for kredittforening gjennomføres et tilsvarende system for sikring av maktspredning og motvirking av maktkonsentrasjon som i morselskap organisert i aksjeselskaps form,
- kan det for kredittforening gjennomføres krav om at kredittforeningen som eierselskap i konsernet ikke skal ha adgang til å drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i konsernet, og
- vil det forhold at morselskapet er en kredittforening ha virkninger for gjennomføring av de krav til konsernstruktur, soliditets- og sikkerhetskrav, konserninterne transaksjoner mv. som gjelder for finanskonsern?

6.2.2 En holdingmodell med forening som morselskap

Spørsmålet om kredittforeninger skal kunne være morselskap i et finanskonsern etter holdingmodellen, er av begrenset rekkevidde. Det er for tiden kun en aktiv kredittforening i Norge, nemlig Landkreditt. En kan neppe regne med at det i kommende år vil skje en utvikling som endrer vesentlig på dette. I alle tilfelle er det lite sannsynlig at endringer i reglene om finanskonsern vil være av vesentlig betydning ved vurderingen av spørsmålet om etablering av nye kredittforeninger.

Holdingmodellen for finanskonsern forutsetter at morselskapet ikke har adgang til å drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i konsernet. Etter *Banklovkommisjonens* mening er dette et helt sentralt utgangspunkt ved utformingen av lovgivningen om finanskonserner og ved gjennomføring av det offentlige tilsyn med finanskonsern organisert etter holdingmodellen. *Banklovkommisjonen* mener derfor at dette kravet i tilfelle også bør gjelde for en kredittforening som konsernspiss. Et slikt krav vil for en kredittforening innebære at foretaket ikke vil kunne drive operativ finansieringsvirksomhet. Kravet kan gjennomføres i form av et krav om at selve kredittvirk-

somheten utfisjoneres og legges inn i et konsernforetak. Kredittforeningen vil i så fall være en «eierforening» i forhold til den samlede virksomhet i et konsern organisert etter holdingmodellen. Foreningsmedlemmenes fellesinteresser vil i så fall ikke nødvendigvis være begrenset til selve kredittvirksomheten, men vil omfatte de fleste hovedaktiviteter innenfor konsernet. Dette er i og for seg ikke noen helt uvanlig situasjon på finansområdet. En tilsvarende situasjon vil foreligge for aksjeeierne i et morselskap som er allmennaksjeselskap og for en sparebank som eier et forsikringsselskap eller et forsikringsselskap som eier en bank. En annen sak er at et slikt opplegg for en kredittforening som konsernspiss vil aktualisere spørsmål om kriteriene for medlemskap i «eierforeningen», men det samme vil i og for seg gjelde i alle tilfeller hvor en kredittforening er morselskap i et konsern som omfatter andre typer av institusjoner, f. eks. i en kredittforening som Landkreditt som eier en forholdsvis stor bank.

Etter *Banklovkommisjonens* mening kan det prinsipielt neppe reises avgjørende innvendinger mot at en slik «eierforening» kan være konsernspiss i et finanskonsern. En kan ikke se at det i forhold til et slikt finanskonsern vil være vanskeligere å sikre at de gjeldende regler og krav til konsernstruktur, soliditets- og sikkerhetskrav, konserninterne transaksjoner mv. og tilsyn på konsolidert basis blir gitt anvendelse på samme måte som når konsernspissen er organisert i aksjeselskaps form.

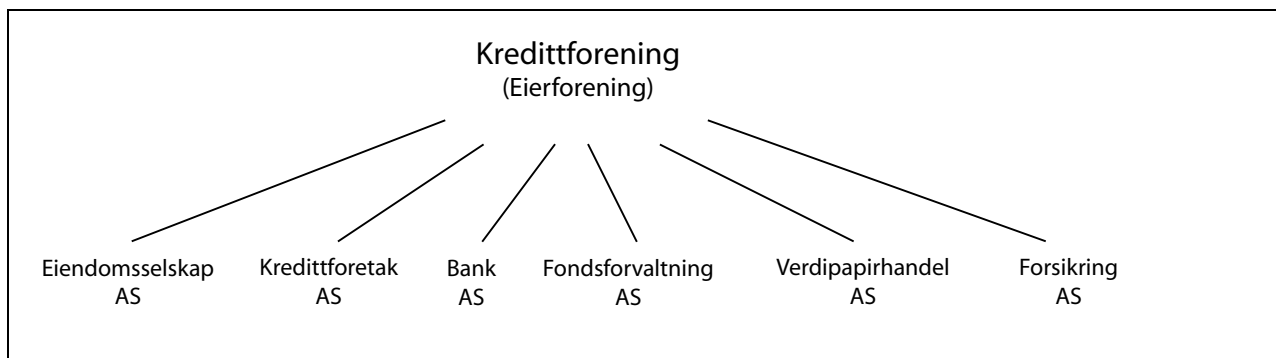
Heller ikke skulle det etter *Banklovkommisjonens* oppfatning by på problemer å ivareta hensynet til maktspredning og motvirke maktkonsentrasjon i en slik «eierforening». I vanlige operative kredittforeninger blir dette gjort i forbindelse med godkjenning av foreningens vedtekter, hvor en må foreta en vurdering av den valgordning for medlemmer til representantskapet som foreningens høyeste organ (jf. finansieringsvirksomhetsloven § 3-10) som vedtektene fastsetter. De tilsvarende spørsmål oppstår også i forbindelse med den valgordning som vedtektene for sparebanker eller gjensidige forsikringsselskaper fastsetter. Det er foran i avsnitt 2.1 redegjort for gjeldende, godkjente valgordning for kredittforeningen Landkreditt. Medlemskap og stemmerett ved valg tilkommer låntakerne i kredittforeningen, og selv om virksomheten i Landkreditt Bank er ganske omfattende, vil kundeforhold til banken i seg selv ikke gi stemmerett ved valget. Det er imidlertid opplyst fra Landkreditt at mange kunder i foreningen også har etablert seg som kunder i banken, men mange kunder i banken har imidlertid ikke noe kundefor-

hold til kredittforeningen og er således ikke medlemmer av foreningen. Hittil har medlemmene i foreningen utgjort mer enn 50 prosent av kundene i banken. En kan imidlertid ikke gå ut fra at denne situasjonen vil være den samme etter en omorganisering av konsernet, og det kan derfor reises spørsmål om ikke valgordningen burde tilpasses en situasjon hvor flertallet i kundekretsen i konsernets bank ikke er begrenset til kunder som samtidig er låntakerne i kredittforeningen. *Banklovkommisjonen* antar imidlertid at dette er et spørsmål som vil bli vurdert av Landkreditt i forbindelse med en omorganisering av konsernet og godkjenning av nye vedtekter samt en senere utvikling av konsernet. Dette er i og for seg ikke til hinder for at det kan tenkes at myndighetene rent unntaksvis og ut i fra de hensyn som begrunner reglene om eierkontroll, kan stille vilkår ved godkjenning av vedtektene.

Etter dette kan *Banklovkommisjonen* ikke se at det skulle kunne reises prinsipielle innvendinger mot at en kredittforening gis adgang til å være morselskap i et finanskonsern organisert etter «holdingmodellen». Forutsetningen må imidlertid være at en slik kredittforening etter sine vedtekter ikke har adgang til å drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i konsernet. Videre må forutsetningen være at det i forbindelse med omorganiseringen av en eksisterende kredittforening og organiseringen av det nye finanskonsernet foretas en utfisjonering av virksomheten i den eksisterende kredittforening og at virksomheten overføres til et nytt heleid kredittforetak og eventuelt andre konsernforetak.

Som det fremgår foran i avsnitt i 6.2.1, legger *Banklovkommisjonen* til grunn at det ikke foreligger grunnlag for å anta at et slikt morselskap prinsipielt vil representere andre typer av soliditetsrisiko når det gjelder finanskonsern organisert etter holdingmodellen, enn et morselskap organisert i aksjeselskaps form. Uavhengig av organisasjonsform vil morselskapets evne til å støtte konsernselskap i vanskeligheter først og fremst bero på dets kapitalgrunnlag sett i forhold til den samlede virksomhet i konsernet. Om et morselskap i en situasjon med svekket soliditet i morselskapet eller konsernet faktisk vil ha mulighet til å få tilført ny egenkapital fra eksterne kilder, herunder de miljøer som eier eller kontrollerer morselskapet, beror også først og fremst på andre forhold enn i hvilken form morselskapet er organisert.

Et finanskonsern organisert etter holdingmodellen med kredittforening som konsernspiss, vil etter dette kunne organiseres på denne måten:

Figur 6.1 Mulig organisering av finanskonsern med kredittforening som konsernspiss

Denne mulige løsningen ligger innenfor vedtaket i det ekstraordinære representantskapsmøtet i Landkreditt 16. juni 2006. Hvordan omdanning av kredittforeningen og etableringen av et slikt konsern med en kredittforening som konsernspiss i tilfelle skal gjennomføres, vil utvilsomt reise en del spørsmål av mer praktisk art som *Banklovkommissjonen* her ikke har foranledning til å gå inn på. En

legger imidlertid til grunn at spørsmål knyttet til konsesjonsmyndighetenes behandling av søknader om de nødvendige tillatelser og fastsettelse av konsesjonsvilkår vil bli vurdert i samsvar med den konsesjonspraksis som er utviklet i forbindelse med etablering av finanskonsern etter holdingmodellen med et morselskap organisert i aksjeselskaps form som konsernspiss.

Kapittel 7

Behovet for lovendringer mv.

Banklovkommisjonen antar at det vil være behov for et meget begrenset antall lovendringer ved gjennomføring av den modell som er beskrevet foran i avsnitt 6.2.

For det første vil det være behov for å utvide definisjonen av begrepet «morselskap» i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-2 bokstav d. Det må fremgå av loven at definisjonen av morselskap omfatter en kredittforening som etter endring av sine vedtekter ikke har adgang til å drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i konsernet og har overført sin virksomhet som kredittinstitusjon til foretak som inngår i konsernet.

For det annet vil det være behov for å endre i lovens § 2a-5 bokstav b om hvilke foretak som kan være morselskap i finanskonsern organisert etter holdingmodellen.

For det tredje er det nødvendig å tilpasse reglene om morselskap i lovens § 2a-10 slik at den tar hensyn til endringene i § 2a-2 bokstav d. Det vil ikke være behov for særlige regler om morselskap som nevnt i § 2a-2 bokstav d annet punktum forutsatt at lovens kapittel 3 om finansieringsforetak gis tilsvarende anvendelse.

Banklovkommisjonen antar at de øvrige regler i lovens kapittel 2a om finanskonsern kan gis anvendelse på vanlig måte uten endringer. Etter finansieringsvirksomhetsloven § 2a-11 skal morselskapet ha et representantskap. Representantskapet for morselskapet og foretak som inngår i konsernet kan være identiske. Dersom konsernforetakene organiseres i form av aksjeselskap, vil aksjelovens bestemmelser komme til anvendelse. For kredittforeningen vil bestemmelsene i finansieringsvirksomhetsloven kapittel 3 komme tilsvarende til

anvendelse. Valgordningen i kredittforeningen kan i tilfelle tilpasses det forhold at kundekretsen i det samlede konsern vil utgjøre andre enn medlemmene av kredittforeningen. Det bør således skje en tilpasning av vedtektene for eierforeningen til dette forhold. Dette nødvendiggjør imidlertid ingen endringer av finansieringsvirksomhetsloven § 2a-11. Det bør derimot skje en tilpasning av forskrift 7. februar 2001 nr. 108 om grunnfondsbevis i sparebanker, kredittforeninger og gjensidige forsikringsselskaper slik at det klart fremgår at denne også omfatter morselskap som nevnt i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-2 bokstav d samt en endring i forskriftens § 16 tredje ledd slik at eierne av grunnfondsbevis bare kan gis rett til å velge inn til $\frac{1}{4}$ av medlemmene av representantskapet.

Når det gjelder de øvrige regler i finansieringsvirksomhetsloven kapittel 2a, har § 2a-12 om økning av ansvarlig kapital sitt motstykke i § 3-5, og § 2-14 om fusjon og fisjon, og § 2a-15 om avvikling mv. svarer til § 3-6. Siden kapittel 3 fortsatt vil gjelde for kredittforetak i konsernet, er det ikke behov for å gjøre endringer i denne sammenheng. Når det gjelder § 3-18 om grenser for beholdning av aksjer mv. forutsettes det at dette gjelder for andre eierandeler enn i konsernforetakene. Dette foreslås sagt uttrykkelig i § 3-18.

I § 3-1 første ledd er det gitt hjemmel for å gi nærmere regler om finansieringsforetak og deres virksomhet. Slike særskilte regler har hittil ikke vært vurdert som nødvendige, og hjemmelen har kun blitt anvendt som hjemmel for å gjøre gjeldende forskriften om grunnfondsbevis. *Banklovkommisjonen* kan ikke se at lovendringene som her foreslås kan gi behov for andre forskriftsregler.

Kapittel 8

Administrative og økonomiske konsekvenser

8.1 Innledning

Forslaget til lovendringer i finansieringsvirksomhetsloven kapittel 2a i denne utredningen innebærer en åpning for at kredittforeninger kan etableres som morselskap i et finanskonsern i form av en eierforening som ikke driver annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i foretakene som inngår i finanskonsernet. Eierforeningen vil således være et rent holdingsselskap uten operativ finansieringsvirksomhet. Et slikt holdingsselskap har hittil bare kunne etableres i form av et aksjeselskap eller allmennaksjeselskap.

Som det fremgår ovenfor i kapittel 7, har *Banklovkommisjonen* lagt til grunn at det kun vil være behov for et meget begrenset antall lovendringer for å gjennomføre denne modellen. Dette innebærer at det bare er foreslått endringer i finansieringsvirksomhetsloven kapittel 2a.

Betydningen av lovendringen vil avhenge av om finanskonsern og eksisterende eller nye kredittforeninger velger å søke om konsesjon til etablering eller endring av et finanskonsern etter modellen. Konsesjonsmyndighetene vil i så tilfelle på vanlig måte gjøre en vurdering av søknaden(e) i henhold til konsesjonsreglene i kapittel 2a og ut i fra de hensynene som ligger bak konsernreglene i finansieringsvirksomhetsloven.

8.2 Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Forslaget i denne utredningen til endringer i finansieringsvirksomhetsloven kapittel 2a, vil ikke innebære noen endringer av godkjennelsessystemet rundt finanskonsern slik det er bygget opp i loven, verken hva gjelder selve prosessen eller vurderingskriteriene, herunder de forhold som er nevnt av *Banklovkommisjonen* ovenfor i avsnitt 6.2.2. Etter *Banklovkommisjonens* vurdering innebærer ikke forslaget til lovendringer behov for utfyllende regulering i form av forskrifter eller lignende. Som det fremgår ovenfor i kapittel 7, har *Banklovkommisjonen* sett at det kun er behov for en mindre justering av forskrift 7. februar 2001 nr. 108 om grunn-

fondsbevis i sparebanker, kredittforeninger og gjensidige forsikringsselskaper. Det påregnes derfor at lovgivningsmyndighetene ikke vil bli påført særskilt merarbeid i den sammenheng.

Når det gjelder konsesjonsmyndighetene, antas det at lovendringene vil medføre en meget begrenset belastning i en begrenset periode. Landkreditt er den eneste operative kredittforening av denne type, som holdingmodellen er aktuell for per i dag. *Banklovkommisjonen* er ikke kjent med at det er planer for eller aktuelt for andre å etablere slike kredittforeninger i den nærmeste fremtid. En søknad om endring av Landkreditt-konsernet etter den modell som lovforslaget åpner for vil derfor legge beslag på begrensede ressurser over en begrenset periode på seks måneder i Kredittilsynet og Finansdepartementet, som etter finansieringsvirksomhetsloven § 2a-3 tredje ledd er fristen for å behandle slike søknader.

Landkreditt-konsernet er allerede i dag et finanskonsern som er underlagt tilsyn fra Kredittilsynet. En endring av konsernstrukturen til en holdingmodell og en omdanning av kredittforeningen til et rent morselskap i form av en eierforening, vil etter det *Banklovkommisjonen* kan se, ikke påføre Kredittilsynet ytterligere arbeid. *Banklovkommisjonen* kan således ikke se at Kredittilsynet ut fra tilsynsmessige hensyn vil ha behov for en tilføring av ytterligere ressurser på grunnlag av de foreslåtte endringene i finansieringsvirksomhetsloven kapittel 2a.

8.3 Økonomiske og administrative konsekvenser for det private

Som nevnt ovenfor i avsnitt 8.2, synes denne modellen for etablering av et finanskonsern med kredittforening som konsernspiss per i dag bare å være aktuell for Landkreditt. Landkreditt har allerede begynt arbeidet med og vurderingen av hva en slik omstrukturering vil innebære for konsernet. Det vises til avsnitt 2.4 ovenfor. Arbeidet med forberedelsen av og utarbeidelsen av en eventuell konsesjonssøknad vil kreve en del ressurser i Landkreditt over en tidsbegrenset periode. Det

samme vil en senere omorganisering av virksomheten i konsernet som følge av en tilpasning til en eventuell konsesjon til endring av konsernet fra konsesjonsmyndighetene.

Banklovkommisjonen legger imidlertid til grunn at Landkreditt-konsernet eventuelt vil søke

en slik konsesjon fordi de ser fordeler ved å gjøre dette i form av muligheter for videre utvikling og vekst i bankvirksomheten uten tidligere fastsatte konsesjonsvilkår, og mulighet for en eventuell videre utvikling som blandet finanskonsern.

Kapittel 9

Merknader til de enkelte lovforslag mv.

Dette kapitlet inneholder merknader til forslag til endringer i lov om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) som er inntatt nedenfor i kapittel 10 samt forslag til endring av forskrift om grunnfondsbevis.

Forslaget inneholder lovendringer i finansieringsvirksomhetsloven kapittel 2a om finanskonsern som *Banklovkommisjonen* mener er nødvendig for at en kredittforening kan etableres som konsernspiss og holdingsselskap i et finanskonsern samt en mindre presisering i lovens § 3-18. Etter *Banklovkommisjonens* vurdering er det ikke behov for å gjøre andre lovendringer i finansieringsvirksomhetsloven eller i annen lovgivning for å kunne gjennomføre dette. Det vises til de nærmere kommentarer i alminnelige motiver i avsnitt 6.2 og kapittel 7.

Til § 2a-2. Definisjoner

For at det skal kunne åpnes for at en eierforening skal kunne etableres som morselskap som ikke driver annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i konsernet, er det behov for å justere definisjonen av finansinstitusjon i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-2 bokstav d. *Banklovkommisjonen* foreslår derfor en utbygging av definisjonen ved å legge til et nytt *annet punktum* som gjelder slike eierforeninger. Det er presisert at foreningens operative virksomhet som kredittinstitusjon skal overføres til foretak i konsernet. Dette innebærer at kredittforeningens tidligere virksomhet som kredittinstitusjon også vil kunne overføres til bank som inngår i konsernet, og ikke bare et kredittforetak. Det vises til de alminnelige motiver kapittel 7 annet avsnitt.

Til § 2a-5. Morselskap i finanskonsern

Bestemmelsen er endret slik at det i § 2a-5 bokstav b vises til de to typer av foretak som omfattes av § 2a-2 bokstav d. Det vises til de alminnelige motiver kapittel 7 tredje avsnitt.

Til § 2a-6. Selskaper som kan inngå i finanskonsern
I § 2a-6 annet ledd annet punktum og fjerde punktum bokstav a foreslås det en retting av henvisnin-

gen til § 2a-2 slik at denne blir «§ 2a-2 bokstav d», i stedet for «§ 2a-2 annet ledd bokstav d». Dette da § 2a-2 kun inneholder ett ledd og således ikke har noe annet ledd. Dette forslaget til retting gjelder for så vidt uavhengig av de øvrige forslag til endringer i kapittel 2a, da det her dreier seg om en oppretting og ikke en realitetsendring i loven. Feilen har sin bakgrunn i endringer som ble gjort i § 2a-6 ved lov av 5. september 2003 nr. 91.

Til § 2a-10. Organisasjonsform, vedtekter

Gjeldende § 2a-10 legger til grunn at et morselskap i et finanskonsern som ikke driver annen virksomhet enn å forvalte sine egne eierinteresser i konsernet, bare kan organiseres i form av aksjeselskap eller allmennaksjeselskap. Det er derfor nødvendig å gjøre endringer i første ledd første punktum slik at kredittforening som har endret sine vedtekter i samsvar med § 2a-2 bokstav d, også omfattes.

Det foreslås at gjeldende annet ledd tas inn som et nytt første ledd annet punktum.

Videre forelås det at gjeldende første ledd annet og tredje punktum gjøres om til et eget annet ledd.

Som nytt tredje ledd foreslås det at det tas inn en presisering om at reglene om finansieringsforetak i finansieringsvirksomhetsloven kapittel 3 gjelder tilsvarende for morselskap som faller inn under § 2a-2 bokstav d annet punktum. Kapittel 3 dekker en del av de institusjonelle forhold som for aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper er regulert i aksjeloven og allmennaksjeloven. Det finnes imidlertid bestemmelser i kapittel 3 som ikke vil komme til anvendelse fordi eierforeningen ikke driver operativ virksomhet. Det vises for øvrig til de alminnelige motiver i kapittel 7 avsnitt 4 samt kommentarene nedenfor til forslaget til endring i finansieringsvirksomhetsloven § 3-18.

Til § 2a-16. Etablering av konsern med morselskap som nevnt i § 2a-2 bokstav d første punktum

Som en følge av endringene i § 2a-2 bokstav d, bør henvisningen i § 2a-16 første ledd første punktum endres til «§ 2a-2 bokstav d første punktum». Dette

da § 2a-16 første ledd ikke er aktuell for en kredittforeningen. Overskriften må også justeres som følge av denne presiseringen.

Til § 3-18 Grense for beholdning av aksjer mv.

Det foreslås i § 2a-10 nytt *tredje ledd* en presisering om at reglene om finansieringsforetak i finansieringsvirksomhetsloven kapittel 3 også gjelder for forening som morselskap etablert i henhold til finansieringsvirksomhetsloven § 2a-2 bokstav d. Ovenfor i merknadene til forslaget til endring i § 2a-10 er det imidlertid bemerket at det ikke er alle bestemmelser i kapittel 3 som vil komme til anvendelse fordi eierforeningen ikke driver operativ virksomhet. For å unngå tvil, foreslår *Banklovkommissjonen* at det i § 3-18 sies uttrykkelig at denne bestemmelsen ikke gjelder for eierandeler i konsernforetak. Det vises for øvrig til de alminnelige motiver i kapittel 7 avsnitt 6.

Til endring av forskrift 7. februar 2001 nr. 108 om grunnfondsbevis i sparebanker, kredittforeninger og gjensidige forsikringsselskaper §§ 1 og 16

Som et nytt fjerde ledd i forskriftens § 1 foreslås det presisert at forskriften også gjelder foretak som nevnt i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-2 bokstav d.

Det foreslås en mindre justering av forskriftens § 16 *tredje ledd* slik at eierne av grunnfondsbevis ikke kan sikre seg en for stor andel av representantene i representantskapet. Det foreslås at gjeldende bestemmelse justeres slik at eierne av grunnfondsbevis bare kan gis rett til å velge inntil $\frac{1}{4}$ av medlemmene av representantskapet. En slik begrensning til bidra til å sikre balanse mellom medlemmer av foreningen og eierne av grunnfondsbevis i representantskapet. Det vises for øvrig til de alminnelige motiver i kapittel 7 avsnitt 5.

Kapittel 10 Lovforslag mv.

Lov av 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven).

I

§ 2a-2 bokstav d, nytt annet punktum skal lyde:

Som finansinstitusjon og morselskap i finanskonsern regnes også kredittforening som etter endring av sine vedtekter ikke har adgang til å drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i konsernet og har overført virksomheten som kredittinstitusjon til foretak som inngår i konsernet.

§ 2a-5 bokstav b skal lyde:

b) *foretak* som omfattes av § 2a-2 bokstav d, eller

§ 2a-6 skal lyde:

Organiseringen av et finanskonsern skal godkjennes av Kongen. I forbindelse med godkjenningen kan det stilles vilkår om at selskap som inngår i finanskonsern skal være direkte eiet av morselskap som nevnt i § 2a-2 bokstav d eller organiseres i samme delkonsern. Det kan stilles vilkår om størrelsen på morselskapets eierandel. En bank kan ikke eies av en annen bank. I blandet konsern skal enten:

- morselskapet være holdingselskap som nevnt i § 2a-2 bokstav d,
- forsikringsselskapet utøve bestemmende innflytelse i banken gjennom et 100 prosent eiet datterselskap som etter sine vedtekter ikke skal drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i foretak som ikke driver forsikringsvirksomhet, eller
- banken utøve bestemmende innflytelse i forsikringsselskapet gjennom et 100 prosent eiet datterselskap som etter sine vedtekter ikke skal drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i forsikringsselskaper

§ 2a-10 skal lyde:

Et morselskap i finanskonsern skal være organisert som foretak som omfattes av § 2a-2 bokstav d. Vedtektene i et morselskap og endringer i disse skal godkjennes av Kredittilsynet.

For morselskap som er aksjeselskap eller allmennaksjeselskap gjelder aksjeloven eller allmenn-

aksjeloven med mindre annet følger av lov eller forskrift. Aksjeloven § 3-5 første ledd tredje punktum og § 8-1 annet ledd og allmennaksjeloven § 3-5 første ledd tredje punktum og § 8-1 annet ledd gjelder ikke for selskapet.

For morselskap i finanskonsern som nevnt i § 2a-2 bokstav d annet punktum, gjelder reglene om kredittforetak i kapittel 3 tilsvarende.

§ 2a-16 skal lyde:

§ 2a-16 Etablering av konsern med morselskap som nevnt i § 2a-2 bokstav d *første punktum*

Generalforsamlingen i en finansinstitusjon som eier eller ønsker å eie en så stor eierandel i en annen finansinstitusjon at det består et konsernforhold mellom de to institusjonene, kan med samtykke av Kongen beslutte at konsernet skal organiseres med morselskap som nevnt i § 2a-2 bokstav d *første punktum*. Beslutningen krever flertall som for vedtektsendring.

§ 3-18 nytt annet ledd skal lyde:

Grensene etter første ledd gjelder ikke for eierandeler i konsernforetak.

Nåværende annet ledd blir nytt tredje ledd.

II

Endringen trer i kraft ...

Forskrift om endring i forskrift 7. februar 2001 nr. 108 om grunnfondsbevis i sparebanker, kredittforeninger og gjensidige forsikringsselskaper.

§ 1 nytt fjerde ledd skal lyde:

Forskriften gjelder tilsvarende for foretak som nevnt i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-2 bokstav d annet punktum.

§ 16 tredje ledd skal lyde:

Kredittforeningen og foretak som nevnt i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-2 bokstav d annet punktum kan i vedtektene fastsette at eierne av grunnfondsbevisene skal ha rett til å velge inntil 1/4 av medlemmene i representantskapet. Første ledd bokstav b gjelder i så fall tilsvarende.

Vedlegg 1

Vedtekter mv. for konsernet landkreditt

A

Landkreditt, vedtekter vedtatt i representantskapsmøte 20.03.1996, med endringer vedtatt 18.03.1998, 20.03.2001, 17.03.2004 og 21.10.2005, sist godkjent av Kredittilsynet 01.11.2005.

I

Landkreditt

Landkreditt er en fortsettelse av Norges Kredittforening for Land- og Skogbruk, stiftet 1915, som pr. 1. januar 1979 opptok i seg Norges Landhypotekforening for 2. prioritets pantelån på jord og skog, stiftet 1942.

II

Formål, kontorkommune

§ 1 Formål

Landkreditt er en forening for låntakere.

Foreningens formål er å bidra til bedre økonomi for medlemmene ved å tilby gode finansielle tjenester til landbruket. Dette fremmes gjennom god drift i egen virksomhet, deltakelse i selskaper og ved på andre måter å legge til rette for konkurransedyktige løsninger.

Foreningen yter lån mot pant i:

- Landbrukseiendommer med tilhørende bebyggelse og eventuelt tilhørende driftsløsøre.
- Samvirkeanlegg som meierier, slakterier, administrasjonsanlegg o.a. med tilknytning til landbruket.
- Andre eiendommer og anlegg av betydning for bygdene.
- Boliger.

Det kan også tas annen betryggende sikkerhet som styret finner forsvarlig.

Foreningen kan eie, drive, delta i eller administrere annen forretningsvirksomhet med tilknytning til landbruk, herunder forvaltning av lån og fond samt delta i, eventuelt eie direkte eller indirekte, selskaper som driver bankvirksomhet og virksomhet som står i naturlig sammenheng med dette.

§ 2 Kontorkommune, regnskap

Foreningen har sitt forretningskontor i Oslo.

Regnskapsåret følger kalenderåret og offentliggjøres senest påfølgende 30. april.

III

Medlemsforhold

§ 3 Medlemskap

Enhver som opptar lån i Landkreditt blir medlem av foreningen.

Medlemskapet følger lånet. Det erverves ved lånets utbetaling, overføres ved godkjent debitorskifte og opphører når lånet er innfridd og eventuelt andre forpliktelser er opphørt.

Låntaker og registrert(e) medlåntaker(e) har hvert sitt medlemskap. Alle disse har stemmerett ved valg, og alle er valgbare i tillitsverv.

Medlemmene er forpliktet til å motta de valg til foreningens organer som faller på dem. Representantskapet kan etter medlemmets begrunnede søknad frita det for vervet.

Ved alle valg kan de fratredende gjenvelges, men medlemmet kan vegre seg for å motta gjenvalg i like lang tid som det har fungert.

Suppleringsvalg gjelder for et fratrudd medlems gjenværende funksjonstid.

Fortrinnsvis kan bare medlemmer av foreningen eller representanter for foretak med medlemskap i foreningen, velges til tillitsverv.

IV

Styret

§ 4 Styret

Styret består etter representantskapets nærmere beslutning av 5, 6 eller 7 medlemmer, hvorav 4 medlemmer velges av representantskapet. Administrerende direktør / konsernsjef skal være medlem av styret.

De ansatte kan kreve at inntil 2 av styrets medlemmer og ett varamedlem velges av og blant de ansatte i hovedstilling i foreningen og selskaper hvor foreningen eier mer enn 50 % av aksjene eller andelene. Ved krav om valg legges reglene i proto-

koll av 16. mai 1974 mellom Landbrukets Sentralforbund og Landsorganisasjonen i Norge med senere tilleggsprotokoller til grunn.

De av representantskapet valgte medlemmer tjenestegjør i 2 år slik at det årlig trer ut 2 medlemmer.

For de av representantskapet valgte medlemmer velges for ett år ett eller flere varamedlemmer.

Styrets leder velges for ett år av gangen av representantskapet. Dette valget skjer før representantskapets valg av styremedlemmer etter 1. ledd og uavhengig av bestemmelsen om 2 års valgperioden etter 3. ledd. Styremedlemmer valgt av de ansatte og administrerende direktør / konsernsjef kan ikke velges som styreleder.

Styrets nestleder velges for ett år av gangen av representantskapet blant de medlemmer som er valgt av representantskapet.

§ 5 Styrets møter

Styrets leder skal sørge for at styret holder møte så ofte som foreningens virksomhet tilsier det, eller når ett styremedlem krever det.

Har styret 5 medlemmer er en beslutning av styret gyldig når minst 3 styremedlemmer stemmer for beslutningen. Har styret 6 eller 7 medlemmer er en beslutning gyldig når minst 4 medlemmer stemmer for den.

§ 6 Styrets oppgaver

Styret leder foreningens virksomhet i samsvar med vedtektene, representantskapets vedtak og gjeldende lover og regler for øvrig.

Det tilligger styret bl.a. å:

1. Treffe beslutning om opptak av lån, herunder gi retningslinjer og fullmakter om d.s.
2. Bevilge lån og fastsette lånevilkår, herunder gi fullmakter om d.s.
3. Bestemme hvorledes foreningens midler som ikke er utlånt, skal plasseres, herunder gi retningslinjer og fullmakter om d.s.
4. Meddele prokura og gi spesialfullmakter utover fullmakter nevnt i pkt. 1, 2 og 3.
5. Gi innstilling til representantskapet om ansettelse av administrerende direktør / konsernsjef.
6. Legge fram årsregnskapet for representantskapet.

Foreningen forpliktes av administrerende direktør / konsernsjef, styrets leder eller 3 av de øvrige styremedlemmene i fellesskap.

Administrerende direktør / konsernsjef har den daglige ledelse av foreningens virksomhet.

V

Representantskapet

§ 7 Representantskapets sammensetning

Foreningens øverste myndighet er representantskapet.

Representantskapet bør være allsidig sammensatt og ha representanter for de ulike distrikter og interessegrupper som berøres av foreningens virksomhet.

Representantskapet består av minimum 20 representanter med personlige vararepresentanter.

Det velges minst én representant fra hvert utlånsdistrikt. Valgdistrikter med mer enn 1.000 medlemmer velger to representanter.

De tre hovedorganisasjonene i landbruket (Norges Bondelag, Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norsk landbruksamvirke) har rett til å oppnevne én representant hver med personlig vararepresentant, alle med funksjonstid inntil to år.

Representantskapet kan selv velge inn én representant med vararepresentant fra innlåns siden.

Funksjonstiden for valgte representanter og vararepresentanter er to år.

Representantskapet velger årlig blant de medlemsvalgte representantene ordfører og varaordfører.

§ 8 Representantskapets møter

Representantskapet sammenkalles av ordføreren med minst 3 ukers skriftlig varsel. Ordinært representantskapsmøte er foreningens årsmøte og holdes fortrinnsvis innen utgangen av mars. Det kan innkalles til ekstraordinært møte når ordføreren finner det nødvendig eller når det kreves av styret, kontrollkomiteen eller av minst 4 representanter.

Styret og kontrollkomiteen skal innkalles til møtene og deltar med tale- og forslagsrett.

Saksliste skal sendes representantene senest 14 dager før møtet. Med sakslisten for det ordinære representantskapsmøtet skal følge foreningens regnskap og kontrollkomiteens og revisors beretninger for siste regnskapsår.

Saker som noen representant ønsker behandlet på det ordinære representantskapsmøte, må være styret i hende innen utgangen av januar.

Representantskapet er vedtaksført når minst 2/3 av representantene er tilstede. I alminnelige saker gjøres vedtak med simpelt flertall. Ved stemmelikhet er møtelederens stemme avgjørende.

Til gyldig beslutning om vedtektsendring, endring av organisasjonsform / omdanning eller opp-

løsning kreves at minst 2/3 deler av representantskapet stemmer for forslaget.

Om gyldig beslutning ikke kan treffes, holdes det innen 3 måneder nytt møte. Til gyldig beslutning kreves det da at 2/3 av de møtende, dog over halvparten av representantskapets medlemmer, stemmer for forslaget.

§ 9 Representantskapets oppgaver

Det tilligger representantskapet å:

1. Fastsette foreningens vedtekter.
2. Fastsette årsregnskapet for foreningen etter forslaget fra styret, herunder disponere årets resultat.
3. Velge styremedlemmer i samsvar med § 4.
4. Velge kontrollkomité i samsvar med § 11.
5. Velge revisor i samsvar med § 12.
6. Velge en valgkomité på 3 medlemmer med ett varamedlem.
7. Fastsette de tillitsvalgtes honorarer, møte- og reisegodtgjørelse.
8. Behandle saker som etter lov eller vedtekter hører under representantskapet, eller er forelagt det av styret eller kontrollkomiteen, eller følger av regler fastsatt av representantskapet.
9. Fastsette nærmere regler for de distriktsvise valg av representantskapsmedlemmer og for valg av representanter fra innlånssiden og fra organisasjonene i landbruket.
10. Ansette administrerende direktør.

§ 10 Valgkomiteen

Valgkomiteens 3 medlemmer velges av representantskapet for 3 år. Ett medlem er på valg hvert år. Det medlemmet som har sittet lengst, fungerer som komiteens leder. Varamedlemmet velges av representantskapet for ett år.

Valgkomiteen skal gi innstilling til representantskapet om de valg på tillitsvalgte som er tillagt representantskapet, samt legge fram forslag til godtgjørelse for de tillitsvalgte.

Valgkomiteen skal i sitt arbeid legge opp til at det ved valg til tillitsverv oppnås god balanse mellom kjønnene.

VI

Kontrollkomité

§ 11 Kontrollkomité

Kontrollkomiteen består av 3 medlemmer og ett varamedlem som alle velges av representantskapet.

Ett medlem som skal godkjennes av Kredittilsynet, skal tilfredsstillende de krav som stilles til dommere etter lov av 13. august 1915 om domstolene § 54, 2. ledd.

Valgene gjelder for 2 år.

Styremedlem, varamedlem til styret, revisor eller tjenestemann i foreningen kan ikke velges til medlem av eller varamedlem til kontrollkomiteen. For øvrig gjelder habilitetsregler som i lov om domstolene § 106.

Kontrollkomiteens leder velges for ett år av gangen av representantskapet. Kontrollkomiteens nestleder velges for ett år av gangen av komiteen selv.

Kontrollkomiteen avgir innstilling til representantskapet om revisors honorar.

VII

Revisjon

§ 12 Revisjon

Revisor skal være statsautorisert og velges hvert år av representantskapet etter innstilling fra valgkomiteen.

VIII

Ansvarlig kapital

§ 13 Ansvarlig kapital

Foreningens ansvarlige kapital består av:

1. Foreningens eget fond.
2. Andre fond eller avsetninger som etter forskrift m.v. fastsatt av Finansdepartementet/Kredittilsynet kan regnes som ansvarlig.
3. Et reservefond for hver låneserie utlagt før vedtektsendring 26.3.1996.

IX

Kapitaldekning

§ 14 Kapitaldekning

Foreningen skal til enhver tid ha en forsvarlig kapitaldekning, herunder oppfylle de minstekrav til kapitaldekning som følger av lov eller forskrift gitt av Kongen.

X

Innlån

§ 15 Innlån

Foreningen skaffer seg utlånsmidler gjennom innlån.

Innlån kan skje ved utstedelse av ihendehaverobligasjoner, sertifikater eller andre former for gjeldsbrev.

Foreningen kan ta opp kortsiktige lån når likviditetsforholdene gjør det nødvendig.

Foreningen kan ta opp lån i utlandet.

Deler av egenkapitalen kan anvendes som utlånsmidler i henhold til styrets nærmere retningslinjer.

Det kan tas opp andre former for innlån når styret finner det forsvarlig.

XI

Utlån

§ 16 Utlån

1. prioritets lån kan bevilges innenfor 60 % av forsvarelig takst på fast eiendom.
2. prioritets lån kan bevilges innenfor 80 % av forsvarelig takst på fast eiendom.

Driftstilbehør som etter lovgivningen kan pantsettes, kan belånes med inntil 50 % av takstverdien i tillegg til annen sikkerhet.

Etter styrets nærmere vurdering kan utlån også sikres på andre måter, når dette finnes fullt betryggende.

§ 17 Oppsigelsesgrunner m.v.

Lånene er uoppsigelige fra foreningens side så lenge debitor oppfyller de inngåtte forpliktelser og den stille sikkerhet ikke forringes.

§ 18 Eierskifte / debitorskifte

Eierskifter skal meldes til foreningen. Styret avgjør om og eventuelt på hvilke vilkår den nye eier kan tre inn som låntaker og medlem.

XII

Forskjellige bestemmelser

§ 19 Suspensjon

Representantskapet kan suspendere medlemmer av representantskapet og styret samt kontrollkomité og revisor, dersom disse har handlet i strid med Landkreditts vedtekter eller andre lover og retningslinjer.

Representantskapets ordfører kan sammen med kontrollkomitéens medlemmer, beslutte midlertidig suspensjon av de nevnte tillitsvalgte, inklusiv revisor, gjeldende fram til første representantskapsmøte.

§ 20 Ikrafttredelse

Disse vedtektene er vedtatt av representantskapsmøte 21. oktober 2005 og tar til å gjelde fra det tidspunkt godkjenning fra Kredittilsynet foreligger. Vedtektene av 17. mars 2004, godkjent av Kredittilsynet 2. juli 2004, opphører å gjelde fra samme dato.

XIII

Overgangsbestemmelser

Overgangsbestemmelsene gjelder «eldre» lån som opprinnelig er tatt opp, og der lånevilkårene er fastlagt, før vedtektsendring vedtatt 26.3.1996.

«Eldre lån» gjelder t.o.m. 15. serie. Overgangsbestemmelsene gjelder så lenge slike lån løper. Ved «nye lån» er vilkår fastlagt og meddelt etter nevnte vedtektsendringer. «Nye lån» gjelder f.o.m. 16. serie.

Bestemmelsene gjelder de nevnte lån i 3. serie til 15. serie.

§ 21 Serier

Eldre inn- og utlån beholder opprinnelig serieavdelingsbetegnelse og sine opprinnelige inn- og utlånsvilkår, eventuelt justert i samsvar med adgang gitt i de opprinnelige låneavtaler.

Ved nye lån gjelder de inn- og utlånsvilkår som besluttes for disse lån.

Ved nye lån er det ikke fastlagt samsvar mellom inn- og utlån.

§ 22 Medlemstilskudd

Ved eldre lån har låntaker innbetalt et medlemstilskudd som ble fastsatt av styret. Styret fastsetter også om medlemstilskuddet skal tilbakebetales.

§ 23 Administrasjonsbidrag

Til dekning av foreningens administrasjonsutgifter plikter medlemmene ved eldre lån å betale et halvårlig administrasjonsbidrag som fastsettes og reguleres av styret. Administrasjonsbidraget kan inngå som en del av lånets nominelle rente.

§ 24 Reservefond, tilføring

Det enkelte reservefond (jfr. § 13 nr. 3) tilføres de medlemstilskudd som skal betales etter § 22.

Det enkelte fond skal brukes til å dekke eventuelle tap på utlån i serien.

Når reservefondet overstiger 5 % av innlånet i serien, kan styret bestemme at det overskytende skal tilføres eget fond.

Når samtlige forpliktelser i serien er bortfalt, skal reservefondet tilføres foreningens eget fond.

Blir reservefondet i noen serier mindre enn 1 % av seriens innlån, kan det etter styrets beslutning foretas overføringer til fondet fra eget fond.

§ 25 Gjensidig ansvar

Ved eldre lån hefter medlemmene i hver serie gjensidig – personlig og med de pantsatte eiendommer – for seriens innlån. Dette ansvar er begrenset til det enkelte medlems individuelle lån med tillegg av 10 % av restlånet til enhver tid. Dette gjelder lån tatt opp i perioden 1979 - 1996 og hvor låntaker har betalt medlemstilskudd.

For serier i henhold til de to foreningers statutter/vedtekter (før 1.1.1979, jfr. I – Landkreditt) gjelder fortsatt bestemmelsen om 2/3 tilleggsansvar.

§ 26 Effektivering av gjensidig ansvar

Blir reservefondet i noen serie, eventuelt etter overføring som nevnt i § 23, 5. ledd, mindre enn 1 % av seriens innlån, er foreningens medlemmer av denne serie forpliktet til å innbetale ekstraordinære tilskudd som bringer fondet opp til minst 1 %. Utligningen skjer i forhold til medlemmets restgjeld.

Tilskuddet som fastsettes av styret, kan ikke kreves med mer enn 1 % av restgjelden pr. halvårs-termin med mindre Finansdepartementet bestemmer at en høyere sats skal benyttes. Varsel om slikt tilskudd skal sendes låntaker senest 3 måneder før innbetalingsfristen.

§ 27 Opphør av gjensidig ansvar

Et medlems ansvar etter § 25 bortfaller når restlånet er innfridd og foreningen har gitt full kvittering.

Full kvittering ansees gitt når pantobligasjon, eventuelt underliggende gjeldsbrev med pantsettelseserklæring hvis det er benyttet gjort obligasjon, er kvittert uten forbehold.

Regler for distriktsvise valg av representantskapsmedlemmer i Landkreditt, jfr. vedtektenes § 9 nr 9

B

Bakgrunn;

Etter vedtektenes § 3 blir alle som opptar lån i foreningen Landkreditt automatisk medlem i foreningen. Dette gjelder både den som står som låntaker alene og eventuelle medlåntakere. Medlemskapet følger lånet. Det betyr at medlemskapet opphører

når lånet innfris, eller dersom det godkjennes et debitorskifte for eksempel i forbindelse med overdragelse av eiendommen til ny eier.

Valgregler;

1. Til Landkreditts representantskap på minimum 20 representanter med personlige vararepresentanter skal medlemmene foreta valg i 16 distrikter. Representantene skal velges av og blant medlemmene i medlemsmøter for hvert distrikt.
2. Grensene for de 16 valgdistriktene fastsettes av representantskapet etter forslag fra styret og er f.t. Østfold, Oslo / Akershus, Hedmark, Oppland, Buskerud, Vestfold, Telemark, Aust- og Vest-Agder, Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag, Nordland, Troms / Finnmark.
3. Det holdes distriktsvise valg hvert annet år i distrikter med 1 representant og 1 vararepresentant og hvert år i distrikter med 2 representanter og 2 vararepresentanter.
4. Kunngjøring av distriktsvise valg besørges av Landkreditt. Kunngjøring skal skje skriftlig til hvert enkelt medlem med minst 2 ukers varsel. Kunngjøring kan også skje på annen måte som finnes hensiktsmessig.
Kunngjøring skal inneholde;
 - opplysninger om tid og sted for valgmøtet,
 - hvilket distrikt og tidsrom valget skal gjelde for,
 - navn og adresse på fungerende representant(er) og vararepresentant(er),
 - en oversikt over valgreglene samt navn og adresse på valgkomiteenes medlemmer (jfr. pkt. 9),
 - informasjon om møteprogram samt om det, etter samråd mellom Landkreditt og distriktsrepresentant(e), eventuelt skal inviteres andre enn medlemmene til møtet.
5. Valgmøtet/medlemsmøtet ledes av sittende representant fra distriktet, eventuelt av vararepresentanten. Hvis det er mer enn 1 representant fra distriktet, avtaler representantene seg imellom hvem som skal lede møtet. Styret skal være representert i valgmøtet / medlemsmøtet med minst ett styremedlem.
6. For representanter som opphører å være medlem, trer vararepresentanten inn. Det skal i første ordinære medlemsmøte holdes suppleringsvalg for representantens gjenværende funksjonstid.
7. Dersom medlemskapet til både representant og vararepresentant opphører, holdes ekstraor-

dinært valg møte ved første anledning, vanligvis i første ordinære medlemsmøte.

8. Det føres protokoll fra møtet. Denne underskrives av møteleder og 2 medlemmer valgt ved konstituering av møtet, eventuelt av alle fram møtte som avgir stemme. Protokollen oppbevares av Landkreditt.

9. Møtet velger en valgkomité for distriktet på 3 medlemmer og 3 varamedlemmer.

Valget skjer for 3 år av gangen i distrikter med årlig valg, slik at det her velges et nytt medlem / varamedlem av valgkomiteen hvert år. Den som har sittet lengst fungerer som leder. Ved første gangs valg etter forrige avsnitt, velges de 3 medlemmer og varamedlemmer for henh. vis 1, 2 og 3 år, slik at man kommer på tur med 3 årige valg.

Valget skjer for 6 år av gangen i distrikter med valg hvert annet år, slik at det her velges ett nytt medlem / varamedlem av valgkomiteen hvert annet år. Den som har sittet lengst fungerer som leder.

Valgkomiteen skal forberede valgene til neste møte og lede valget i det møtet. Valgkomiteens leder skal ha tilsendt åjourført låntakerliste minst 2 måneder før medlemsmøte med valg holdes. Listene tilbakeleveres Landkreditt umiddelbart etter at valg er gjennomført.

10. Valgkomiteen skal i sitt arbeid legge opp til at det ved valg av representanter oppnås god balanse mellom kjønnene.

11. Medlem som vil møte for å avgi stemme, må kunne legitimere seg ved å vise den skriftlige innkallingen.

12. Alle som i egenskap av hovedlåntaker eller medlåntaker, står ansvarlige for lån i foreningen, har hvert sitt medlemskap. Hvert medlem har én stemme og er valgbar til tillitsverv. Hovedlåntaker og medlåntaker(e) kan ikke ha tillitsverv samtidig. Valgbarhet gjelder kun i det distrikt hvor hovedlåntaker er registrert.

13. Medlemmer med eiendommer i flere distrikter får innkalling i det distrikt vedkommende er bosatt, eventuelt der vedkommende har forretningsadresse.

14. Et medlem kan la en annen person møte for seg og avgi stemme. Det må i så fall levers skriftlig fullmakt bilagt legitimasjon som for personlig møtende. Ingen kan møte med mer enn 1 fullmakt.

15. Valget skjer skriftlig med mindre møtet bestemmer at valget skal skje ved håndopprekking.

Tilleggs- / overgangsbestemmelser;

Sittende representanter og vararepresentanter valgt etter tidligere ordning med 4 årige valgperioder, fungerer inntil neste ordinære valg ifølge opprinnelig oppsett. Ved først kommende valg etter opprinnelig oppsett velges representant og vararepresentant for 2 år / henholdsvis 1 år etter ny ordning (jfr. pkt 3).

Disse valgeregler gjelder fra vedtak av Landkreditts styre i møte 23. mai 2006, gjort i henhold til fullmakt gitt i ekstraordinært representantskapsmøte 21. oktober 2005.

Regler for valg / utnevning av ikke låntakervalgte representantskapsmedlemmer i landkreditt, jfr. vedtektenes § 9 nr. 9

C

Ifølge vedtektenes § 7, 4. og 5. ledd har hovedorganisasjonene i landbruket rett til å oppnevne 1 representant med personlig vararepresentant, og 1 representant med vararepresentant kan innvelges fra innlånssiden av representantskapet selv.

Følgende regler gjelder:

1 representant oppnevnes av styret i Norges Bondelag.

1 representant oppnevnes av styret i Norsk Bonde- og Småbrukarlag.

1 representant oppnevnes av styret i Norsk landbruksamvirke.

For alle 3 representantene velges personlige vararepresentanter.

1 representant med personlig vararepresentant kan velges av representantskapet fra innlånssiden etter innstilling fra valgkomiteen.

Alle valg / oppnevninger gjelder for 2 år.

Med unntak av valg fra innlånssiden som skjer i representantskapsmøte / årsmøte, må nytt valg / oppnevning skje senest 1 måned før påfølgende ordinære representantskapsmøte.

Sittende representanter fungerer til nytt valg/oppnevning har skjedd.

Disse valgeregler er godkjent av Landkreditts styre etter fullmakt gitt i ekstraordinært representantskapsmøte 21. oktober 2005.

Vedlegg 2

Utdrag av lov av 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven)

Kapittel 1. Alminnelige bestemmelser.

§ 1-4. Rett til å drive finansieringsvirksomhet

Finansieringsvirksomhet kan bare drives av

1. sparebanker og forretningsbanker,
2. selskap eller annen institusjon som omfattes av forsikringsloven,
3. finansieringsforetak som er meddelt tillatelse etter kapittel 3.
4. Kredittinstitusjoner, herunder filial av slik institusjon etablert her i riket, som har hovedsete, er gitt tillatelse til å drive virksomhet som kredittinstitusjon og er underlagt myndighetstilsyn i annen stat som omfattes av Det europeiske økonomiske samarbeidsområde. Slik institusjon kan, i tillegg til å drive finansieringsvirksomhet, ta imot innskudd fra en ubegrenset krets av innskyttere og bruke ordet «bank», «sparebank» eller lignende i sitt navn eller ved omtale av sin virksomhet i Norge dersom den har adgang til dette i den stat hvor den har fått tillatelse til å drive virksomhet som kredittinstitusjon. Kongen kan fastsette nærmere regler om virksomhet for kredittinstitusjoner som nevnt, herunder for datterselskaper av slike kredittinstitusjoner.
5. Filialer av kredittinstitusjoner med hovedsete i stat som ikke omfattes av Det europeiske økonomiske samarbeidsområde, med tillatelse til å drive finansieringsvirksomhet her i riket.

Denne paragraf gjelder ikke formidling av lån og foretak som nevnt i § 1-3 første ledd nr. 1-5.

I. Eierforhold m.v.

§ 2-2. Erverv av eierandeler i finansinstitusjoner

Erverv av kvalifisert eierandel i en finansinstitusjon kan bare skje i henhold til tillatelse gitt av Kongen etter reglene i paragrafen her. Som kvalifisert eierandel regnes her en eierandel som representerer 10 prosent eller mer av kapitalen eller stemmene i en finansinstitusjon, eller som for øvrig gir adgang til å utøve en vesentlig innflytelse i ledelsen av institusjonen og dens virksomhet.

Det samme gjelder erverv som medfører at en kvalifisert eierandel økes slik at den vil utgjøre eller overstige henholdsvis 20, 25, 33 eller 50 prosent av kapitalen eller stemmene i institusjonen, eller ved annet erverv som gir bestemmende innflytelse som nevnt i aksjeloven § 1-3 og allmennaksjeloven § 1-3. Enhver som vil avhende en kvalifisert eierandel eller redusere den så meget at eierandelen deretter er mindre enn en prosentvis grense som nevnt, skal gi melding om dette til Kredittilsynet.

Den samlede eierandel til en eier beregnes ut fra de eierandeler denne eier og i tillegg:

- a) eierandeler som denne etter avtale har rett til å erverve på eget initiativ,
- b) eierandeler som denne etter avtale har rett til å utøve stemmerett for, unntatt stemmerettsfullmakt som nevnt i aksjeloven § 5-2 og allmennaksjeloven § 5-2 når det ikke er gitt vederlag for fullmakten, og
- c) eierandeler som en person som omfattes av § 2-6 eier eller har rett til å erverve eller utøve stemmeretten for.

Ved beregning av eierandeler som nevnt i annet ledd inkluderes ikke avtale om erverv betinget av tillatelse etter finanslovgivningen, med mindre avtalen innebærer at:

- a) eierne gis rett til vederlag på mer enn 5 prosent av markedsverdien av aksjene på tilbudstidspunktet,
- b) eierne gis rett til lån fra tilbydereren, eller
- c) eiernes rett til å utøve stemmerettigheter knyttet til aksjene begrenses.

Søknaden skal angi størrelsen på den eierandel det tas sikte på å erverve. Kongen skal avgjøre om tillatelse skal gis innen tre måneder fra den dag fullstendig søknad er mottatt. Dersom søknaden ikke inneholder de opplysninger som er nødvendige for å avgjøre om tillatelse skal gis, regnes fristen fra det tidspunkt slike opplysninger ble mottatt. Dersom vedtak ikke er truffet når fristen utløper, anses tillatelse gitt.

Kongen kan gi forskrift til gjennomføring av bestemmelsene i denne paragrafen, herunder

regler om hvilke opplysninger søknaden skal inneholde. Kongen kan gi forskrift om plikt for finansinstitusjoner til å gi melding om eiere som har kvalifiserte eierandeler i institusjonen, og plikt for juridiske personer som har kvalifiserte eierandeler i finansinstitusjon til å gi melding om hvem som inngår i styret og ledelsen.

§ 2-3. Egnethetsvurdering

Kongen kan gi tillatelse til erverv av eierandeler i en finansinstitusjon dersom erververen er egnet til å utøve slik innflytelse i finansinstitusjonen som den samlede eierandel beregnet i henhold til § 2-2 vil gi grunnlag for. Dersom det omsøkte ervervet vil gi erververen en eierandel som utgjør eller overstiger 25 prosent, skal tillatelse nektes hvis ikke Kongen er overbevist om at de hensyn som er nevnt i annet ledd tilsier at ervervet gjennomføres. I tillegg skal Kongen i slike tilfeller være overbevist om at ervervet ikke vil medføre uønskete virkninger for kapital- og kredittmarkedenes virkemåte. Det kan settes vilkår for tillatelsen.

Ved vurdering av om tillatelse skal gis, skal Kongen særlig legge vekt på om:

- erververen anses egnet som eier ut fra tidligere handlemåte i forretningsforhold, tilgjengelige økonomiske ressurser og hensynet til forsvarlig virksomhet,
 - erververen vil kunne bruke sin innflytelse i institusjonen til å oppnå fordeler for egen eller tilknyttet virksomhet, eller indirekte øve innflytelse på annen næringsvirksomhet,
 - ervervet er i samsvar med målsetningen om et finansmarked basert på konkurranse mellom innbyrdes uavhengige institusjoner, eller vil kunne svekke institusjonens uavhengighet i forhold til andre næringslivsinteresser,
 - eierforholdene i institusjonen etter ervervet vil vanskeliggjøre effektivt tilsyn med institusjonen.
- Kongen kan i forskrift fastsette ytterligere retningslinjer for skjønnsutøvelsen.

Kongen kan tilbakekalle en tillatelse dersom det er grunn til å anta at innehaveren har utvist slik handlemåte at forutsetningene for tillatelse ikke lenger er til stede.

§ 2-4. (Opphevet ved lov 20 juni 2003 nr. 42 (i kraft 1 jan 2004 iflg. forskrift 18 des 2003 nr. 1639).)

§ 2-5. Aksjetegningsgarantier

En finansinstitusjon kan ikke stille garanti for aksjetegning for så vidt garantien vil kunne føre til

overtakelse av aksjer ut over den grense for institusjonens samlede beholdning av eierandeler i andre selskaper som følger av lovgivningen.

§ 2-6. Konsolidering av eierandeler

Like med aksjeeierens egne aksjer regnes i forhold til reglene i § 2-2 de aksjer som eies eller overtas av:

- aksjeeierens ektefelle, mindreårige barn eller personer som aksjeeieren har felles husholdning med,
- selskap hvor aksjeeieren har slik innflytelse som nevnt i aksjeloven § 1-3,
- selskap innen samme konsern som aksjeeieren, og
- noen som det må antas aksjeeieren har forpliktende samarbeid med når det gjelder å gjøre bruk av rettighetene som aksjonær.

Kongen avgjør i tvilstilfelle om aksjer som aksjeeieren ikke eier, skal likestilles med egne aksjer etter reglene i første ledd.

§ 2-7. Samarbeidsavtaler

Samarbeidsavtaler mellom finansinstitusjoner som ikke inngår i samme konsern, skal godkjennes av departementet. Dette gjelder ikke avtaler om enkeltprosjekter eller om tekniske eller praktiske forhold uten innvirkning av betydning på konkurranseforholdene.

Som finansinstitusjon regnes her også verdipapirforetak og eiendomsmeglerforetak, samt foretak som forvalter verdipapirfond.

Kongen avgjør i tvilstilfelle om en avtale krever godkjenning etter første ledd.

Kapittel 2a. Finanskonsern mv.

§ 2a-1. Anvendelsesområde m.v.

Bestemmelsene i dette kapittel gjelder finanskonsern og deres virksomhet når ikke annet følger av bestemmelse i eller i medhold av lov.

Nærmere regler om finanskonsern, morselskap i et finanskonsern eller i en del av dette, og deres virksomhet kan fastsettes ved forskrift gitt av Kongen. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om hvilke bestemmelser som skal gjelde for utenlandske foretak.

§ 2a-2. Definisjoner

Definisjoner:

- Som finanskonsern regnes i dette kapittel konsern der minst ett selskap, som ikke er morsel-

skapet, er finansinstitusjon som omfattes av § 1-4. Som finanskonsern regnes også konserngruppe som etter § 2a-17 er etablert ved en avtale mellom sparebank og gjensidig forsikringsselskap om at foretakene skal ha et felles styre.

- b) Som blandet konsern regnes i dette kapittel finanskonsern der det inngår både bank og forsikringsforetak.
- c) Som delkonsern regnes i dette kapittel to eller flere selskap innen et finanskonsern som innbyrdes står i et konsernforhold til hverandre. Morselskapet i et finanskonsern inngår ikke i delkonsern.
- d) Som finansinstitusjon regnes i dette kapittel også selskap som bare er morselskap i et finanskonsern eller i en del av dette, uten å drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i konsernet.
- e) Som eierforetak regnes i dette kapittel annet foretak enn foretak som nevnt i § 1-4 og bokstav d som er morselskap til en finansinstitusjon.
- f) Som tilknyttet foretak regnes i dette kapittel et foretak som er et datterselskap, et annet foretak der en kapitalinteresse besittes eller som er underlagt felles ledelse.
- g) Som deltakende foretak regnes i dette kapittel et foretak som er et morselskap, et annet foretak som har en kapitalinteresse eller underlagt felles ledelse.
- h) Som kapitalinteresse regnes rettigheter til kapital i andre foretak, uansett om de er knyttet til verdipapirer eller ikke, som ved å skape en varig tilknytning til disse foretakene skal bidra til foretakets virksomhet, samt en direkte eller indirekte eierandel på 20 prosent eller mer av stemmerettene eller kapitalen i et foretak.
- i) Som felles ledelse regnes i dette kapittel der to eller flere foretak ved avtale eller vedtektsbestemmelser er underlagt felles ledelse eller der de samme personene utgjør flertallet i foretakenes styrende eller kontrollerende organer, og disse personene har fungert i regnskapsåret og inntil det tidspunktet årsregnskapet ble utarbeidet.

I. Konesjon

§ 2a-3. *Krav om konesjon m.v.*

En finansinstitusjon som er et morselskap som nevnt i § 2a-2 bokstav d og konserngruppe som nevnt i § 2a-2 bokstav a annet punktum kan ikke etableres uten tillatelse gitt av Kongen. Tillatelse skal nektes hvis morselskapets styremedlemmer, administrerende direktør eller annen person som faktisk leder virksomheten:

- a) ikke kan antas å ha den nødvendige erfaring til å utøve stillingen eller vervet,
- b) er dømt for et straffbart forhold, og det utviste forhold gir grunn til å anta at vedkommende ikke vil kunne ivareta stillingen eller vervet på en forsvarlig måte, eller
- c) i stilling eller ved utøvelsen av verv har utvist en slik atferd at det er grunn til å anta at vedkommende ikke vil kunne ivareta stillingen eller vervet på en forsvarlig måte.

Uten Kongens tillatelse kan ingen inneha så stor eierinteresse i en finansinstitusjon at det vil bestå et konsernforhold mellom erververen og finansinstitusjonen. Som finansinstitusjon regnes også verdipapir- og eiendomsmeidlerforetak samt foretak som forvalter verdipapirfond. Som erverv regnes også overtagelse av en vesentlig del av virksomheten til en finansinstitusjon.

Avgjørelse av søknad om tillatelse til etablering av finansinstitusjon i finanskonsern skal meddeles søkeren innen seks måneder etter at søknaden er mottatt. Dersom søknaden ikke inneholder de opplysninger som er nødvendige for å avgjøre om tillatelse skal gis, regnes fristen fra det tidspunkt slike opplysninger ble mottatt.

En finansinstitusjon kan ikke uten tillatelse gitt av Kongen etablere datterselskap eller filial i utlandet eller erverve mer enn 10 prosent av eierandelen i utenlandsk finansinstitusjon.

§ 2-6 gjelder tilsvarende ved etablering eller erverv etter annet og fjerde ledd.

Kongen kan sette vilkår som nevnt under første, annet og fjerde ledd. Som vilkår kan settes at virksomheten i konsernet eller foretak som inngår i dette, er organisert på en bestemt måte eller drives innenfor visse rammer eller at visse typer virksomhet ikke kan drives. Det kan også settes andre vilkår i samsvar med de hensyn som lovgivningen om finansinstitusjoner skal ivareta.

§ 2a-4. *Søknad om konesjon*

Søknad om tillatelse etter § 2a-3 skal inneholde de opplysninger som må anses å være av betydning for behandling av søknaden. Ved etablering eller erverv av en finansinstitusjon skal konesjonssøker vedlegge vedtekter eller vedtektsutkast og en driftsplan for konsernets tre første driftsår. Driftsplanen skal som hovedregel inneholde:

- a) opplysninger om konsernets selskapsstruktur etter etableringen eller ervervet,
- b) en oversikt over driftsopplegg og rutiner for de forretninger og tjenester som de ulike foretak i konsernet vil tilby,
- c) opplysninger om konsernets kapitalforhold,

- d) budsjetter for etablerings- og administrasjonskostnader,
- e) budsjetter med resultatregnskap, balanseregnskap og finansieringsanalyse for hvert av de tre første driftsår, og
- f) prognose for finansiell stilling i hvert av de tre første år.

II. Organisering

§ 2a-5. Morselskap i finanskonsern

Morselskap i finanskonsern kan være:

- a) finansinstitusjon som omfattes av § 1-4,
- b) selskap som omfattes av § 2a-2 bokstav d, eller
- c) eierforetak som omfattes av § 2a-2 bokstav e.

§ 2a-6. Selskaper som kan inngå i finanskonsern

I tillegg til morselskap som nevnt i § 2a-5, kan når ikke annet følger av lov eller forskrift, finanskonsern omfatte:

- a) finansinstitusjoner,
- b) forvaltningsselskap for verdipapirfond,
- c) eiendoms- og investeringsselskaper,
- d) inkassoselskaper,
- e) selskap som formidler finansielle tjenester, og
- f) selskap med naturlig tilknytning til finansierings- eller forsikringsvirksomhet.

Organiseringen av et finanskonsern skal godkjennes av Kongen. I forbindelse med godkjenningen kan det stilles vilkår om at selskap som inngår i finanskonsern skal være direkte eiet av morselskap som nevnt i § 2a-2 annet ledd bokstav d eller organiseres i samme delkonsern. Det kan stilles vilkår om størrelsen på morselskapets eierandel. En bank kan ikke eies av en annen bank. I blandet konsern skal enten:

- a) morselskapet være holdingselskap som nevnt i § 2a-2 annet ledd bokstav d,
- b) forsikringsselskapet utøve bestemmende innflytelse i banken gjennom et 100 prosent eiet datterselskap som etter sine vedtekter ikke skal drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i foretak som ikke driver forsikringsvirksomhet, eller
- c) banken utøve bestemmende innflytelse i forsikringsselskapet gjennom et 100 prosent eiet datterselskap som etter sine vedtekter ikke skal drive annen virksomhet enn å forvalte sine eierinteresser i forsikringsselskaper.

Foretak som formidler finansielle tjenester, skal organiseres slik at stillingen som uavhengig mellommann best mulig sikres.

For foretak som driver forsikringsvirksomhet gjelder særlige regler fastsatt i eller i medhold av lov om forsikringsvirksomhet.

Navnet på morselskapet, konsernenheten eller konsernet skal fremgå i navnet eller av et tillegg til navnet til ethvert foretak som inngår i et finanskonsern når dette er norsk.

Kongen kan i særlige tilfelle gjøre unntak fra første og annet ledd.

§ 2a-7. Endringer i organiseringen

Morselskapet i et finanskonsern plikter å melde til Kredittilsynet ved følgende endringer i organiseringen av et finanskonsern:

- a) avhendelse av eierandeler som nevnt under § 2a-3 fjerde ledd i en finansinstitusjon.
- b) avhendelse av datterselskap i et finanskonsern som ikke omfattes av § 2a-3 annet ledd. Bestemmelsen gjelder tilsvarende ved avhendelse av en vesentlig del av virksomheten til et datterselskap,
- c) nedleggelse av filial i utlandet.

Andre endringer i organiseringen enn nevnt i første ledd skal godkjennes av Kongen, med mindre annet følger av forskrift. Kongen kan fastsette nærmere regler om at tilfeller som er omfattet av meldeplikten etter første ledd skal være konsekvenspliktige.

III. Transaksjoner og konsolidering

§ 2a-8. Transaksjoner mellom foretakene i et finanskonsern mv.

Transaksjoner og engasjementer mellom

- a) foretak i et finanskonsern,
- b) finansinstitusjon og tilknyttet foretak som nevnt i § 2a-2 bokstav f, og
- c) finansinstitusjon og deltakende foretak som nevnt i § 2a-2 bokstav g, skal være i samsvar med vanlige forretningsmessige vilkår og prinsipper. Kredittilsynet kan gi finansinstitusjoner pålegg om å endre transaksjoner og engasjementer med andre foretak i samme finanskonsern som ikke er i samsvar med bestemmelsen i første punktum.

Et finanskonsern skal ha regler for virksomheten som sikrer at inntekter, kostnader, tap og gevinst blir fordelt på en mest mulig korrekt måte mellom foretak og virksomhetsområder. Kredittilsynet skal føre kontroll med fordelingen og kan gi pålegg om å endre transaksjoner mellom foretak i konsernet eller endre andre disposisjoner som fører til en fordeling som ikke samsvarer med prinsippene i dette ledds første punktum. Kredittilsynet kan gi nærmere regler om slik fordeling.

Konsernbidrag kan ikke gis mellom søsterselskaper. Konsernbidrag kan heller ikke gis av livsforsikringsselskaper, med mindre annet er fastsatt i selskapets vedtekter. Bidraget må sammen med utbytte ikke overstige forsvarlig utdeling av utbytte basert på det enkelte års drift med mindre Kongen, for å sikre soliditeten i et konsernselskap eller konsernet, gir tillatelse til et høyere bidrag. Kongen kan fastsette utfyllende regler etter dette ledd.

Et konsernselskap kan ikke yte lån eller stille garanti for et annet selskap i konsernet med mindre annet er fastsatt av Kongen.

Meglerforetak som inngår i konsernet kan utføre oppdrag for et annet foretak i konsernet om ikke annet følger av konsesjonsvilkårene. I tilfeller hvor slik megling utføres, skal foretaket sørge for at motmegler benyttes med mindre konsesjonsvilkårene angir at dette ikke er nødvendig.

§ 2a-9. Konsolideringsregler

En finansinstitusjon skal ved anvendelsen av regler om kapitaldekningskrav og andre soliditets- og sikkerhetskrav, foreta konsolidering etter reglene i paragrafen her når den har en kapitalinteresse i et annet foretak eller er underlagt felles ledelse som et annet foretak.

Kredittilsynet kan ved forskrift eller enkeltvedtak gjøre unntak fra første ledd.

Ved konsolidering av datterselskaper skal konsernregnskap basert på prinsippet om full konsolidering legges til grunn. Ved konsolidering av annet enn datterselskaper, skal prinsippet om forholdsmessig konsolidering legges til grunn. Kredittilsynet kan i det enkelte tilfelle beslutte at et datterselskap skal konsolideres etter prinsippet om forholdsmessig konsolidering dersom det kan godtgjøres at de andre aksjonærer og obligasjonseiere er finansinstitusjoner eller verdipapirforetak med tilstrekkelig soliditet, samtidig som ansvarsforholdet mellom aksjonærene og mellom obligasjonseierne er tilstrekkelig fastslått. Kredittilsynet kan gi pålegg om konsolidering også for andeler ned til 10 prosent.

I tilfeller hvor det ikke foretas konsolidering etter første ledd, skal det for eierandeler på minst 10 prosent avsettes en kapitaldekningsreserve på 100 prosent av balanseført verdi. Kredittilsynet kan gi pålegg om slik kapitaldekning også for eierandeler på mindre enn 10 prosent.

Har en finansinstitusjon skutt inn ansvarlig kapital utenom aksjekapitalen i annen finansinstitusjon, som alene eller sammen med en eierandel i finansinstitusjonen tilsvarende 10 prosent eller mer av dennes samlede ansvarlige kapital og det ikke skal foretas konsolidering etter første ledd, skal

det avsettes en kapitaldekningsreserve på 100 prosent av balanseført verdi. Kredittilsynet kan gi pålegg om slik kapitaldekningsreserve også når samlet eier- og lånekapital som nevnt i første punktum, utgjør mindre enn 10 prosent. Kongen kan i særlige tilfelle gjøre unntak fra bestemmelsene i dette ledd.

Kredittilsynet kan ved forskrift fastsette nærmere regler om gjennomføringen av konsolideringen eller avsetning av kapitaldekningsreserve etter denne paragraf. Kredittilsynet kan ved enkeltvedtak beslutte at kapitaldekningskrav og andre soliditets- og sikkerhetskrav etter denne paragraf skal beregnes på en annen måte enn fastsatt i tredje ledd og i medhold av dette ledd.

IV. Særregler om morselskap som nevnt i § 2a-2. bokstav d)

§ 2a-10. Organisasjonsform, vedtekter

Morselskapet skal organiseres som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap. Aksjelovens og allmennaksjelovens bestemmelser gjelder med mindre annet følger av lov eller forskrift. Aksjeloven § 3-5 første ledd tredje punktum og § 8-1 annet ledd og allmennaksjeloven § 3-5 første ledd tredje punktum og § 8-1 annet ledd gjelder ikke for morselskap i finanskonsern.

Selskapets vedtekter og endringer i disse skal godkjennes av Kredittilsynet.

§ 2a-11. Organer

Morselskap skal ha representantskap. Kongen kan fastsette nærmere regler om representantskapets organisering og virksomhet.

Morselskap og foretak som inngår i konsernet kan ha identisk representantskap.

Foretakene i konsernet skal ha samme revisor når ikke annet følger av lov eller forskrift.

Et morselskap skal ha kontrollkomité. Kontrollkomiteen skal påse at virksomheten i hele konsernet drives på en hensiktsmessig og betryggende måte, herunder samarbeide med kontrollkomiteene i konsernselskapene. Departementet kan samtykke i at flere selskaper, herunder morselskap i konsernet, kan ha identisk kontrollkomité.

§ 2a-12. Økning av ansvarlig kapital

Uten samtykke av Kongen kan den ansvarlige kapital ikke økes på annen måte enn ved fondsopplegg.

Vedtaket om nedsettelse av aksjekapitalen er ikke gyldig uten samtykke av Kongen.

§ 2a-13. *Taushetsplikt*

Ansatte og tillitsvalgte i morselskapet har taushetsplikt med hensyn til opplysninger de får om andres forretningsmessige eller private forhold, med mindre de etter lov eller forskrift har plikt til å gi opplysninger.

§ 2a-14. *Fusjon og fisjon*

Fusjon og deling (fisjon) av morselskapet kan ikke gjennomføres uten tillatelse gitt av Kongen.

§ 2a-15. *Avvikling m.v.*

Vedtak om avvikling eller oppløsning av morselskapet kan ikke gjennomføres uten tillatelse gitt av Kongen. Dette gjelder ikke hvis selskapets konsesjon trekkes tilbake. I så fall plikter styret straks å iverksette avviklingen.

Kredittilsynet trer i tingrettens sted ved anvendelsen av reglene i aksjeloven kapittel 16 og allmennaksjeloven kapittel 16.

Konkurs og gjeldsforhandling etter konkursloven kan ikke åpnes i morselskapet.

§ 2a-16. *Etablering av konsern med morselskap som nevnt i § 2a-2 bokstav d*

Generalforsamlingen i en finansinstitusjon som eier eller ønsker å eie en så stor eierandel i en annen finansinstitusjon at det består et konsernforhold mellom de to institusjonene, kan med samtykke av Kongen beslutte at konsernet skal organiseres med morselskap som nevnt i § 2a-2 bokstav d. Beslutningen krever flertall som for vedtektsendring.

Beslutning etter første ledd gjennomføres ved at aksjeeierne i den finansinstitusjonen hvor beslutningen er truffet, får sine aksjer byttet om med aksjer i det selskapet som skal være morselskap. Generalforsamlingens beslutning har virkning som tegning av de aksjer som skal utstedes i det selskapet som skal være morselskap i bytte med de aksjer selskapet mottar.

Når det er truffet generalforsamlingsbeslutning etter første ledd og det selskapet som skal være morselskap har truffet slike vedtak som ombyttingen forutsetter, skal aksjeeierne registreres som aksjeeiere i aksjeeierregisteret til det selskapet som skal være morselskap, eventuelt skal de innføres i aksjeeierboken til dette selskapet.

V. Konserngruppe bestående av sparebank og gjensidig forsikringsselskap.

§ 2a-17. *Konserngruppe bestående av sparebank og gjensidig forsikringsselskap*

Sparebank og gjensidig forsikringsselskap kan inngå avtale om å opprette en konserngruppe ved at foretakene har felles styre (konsernstyre). Beslutning om å inngå en slik avtale treffes av det organ som velger styre i det enkelte foretak, med flertall som for vedtektsendring. Beslutning om å si opp avtalen treffes av samme organ med flertall av de avgitte stemmer.

Konsernstyret står for forvaltningen av de foretak som inngår i konserngruppen. Konsernstyret skal velges ved likelydende vedtak fattet av de organer som velger styre i de enkelte foretakene. Konsernstyret skal sammensettes i samsvar med sparebankloven § 14 og forsikringsloven § 5-1. Konsernstyret skal ha den kompetansen og det ansvar som tilligger styret etter sparebankloven, forsikringsloven og annet regelverk. Reglene om styrets saksbehandling i både sparebankloven og forsikringsloven får anvendelse. Det skal føres egen styreprotokoll for hvert av de foretak som inngår i konserngruppen.

Sparebank og gjensidig forsikringsselskap som inngår i konserngruppe skal ha et virksomhetsstyre på minst tre medlemmer. Virksomhetsstyret har til formål å bidra til at forvaltningen av konserngruppen ikke utøves slik at den kommer i strid med vedkommende foretaks interesser. Virksomhetsstyret velges av det organ som etter sparebankloven og forsikringsloven velger styre. I saker av vesentlig betydning for det enkelte foretak skal konsernstyret innhente virksomhetsstyrets uttalelse før konsernstyret treffer en beslutning. Virksomhetsstyret kan uttale seg om andre saker av betydning for foretaket. Konsernstyret skal utarbeide forslag til instruks, herunder delegasjon, til virksomhetsstyrene. Instruksen skal vedtas av det organ som velger styret og godkjennes av Kredittilsynet.

Konsernsjefen ansettes av konsernstyret og skal ha den kompetanse og det ansvar i hvert enkelt foretak som tilligger daglig leder etter sparebankloven, forsikringsloven og annet regelverk. Sparebankloven § 17 første ledd nr. 2 gjelder ikke.

Sparebank og gjensidig forsikringsselskap i konserngruppen anses som datterforetak i samme konsern i forhold til bestemmelser gitt i eller i medhold av loven her.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler som utfyller reglene i paragrafen her.

Kapittel 3. Finansieringsforetak.

§ 3-1. *Anvendelsesområde m.v.*

Bestemmelsen i dette kapittel gjelder finansieringsforetak. Nærmere regler om finansieringsforetak og deres virksomhet kan fastsettes ved forskrifter gitt av Kongen.

Med finansieringsforetak forstås finansinstitusjon som ikke er

1. sparebank eller forretningsbank,
2. selskap eller annen institusjon som omfattes av forsikringsloven,
3. låneformidlingsforetak.

I. Organiseringen av foretaket

§ 3-2. *Selskapsform, organisasjon m.v.*

Finansieringsforetak kan ikke uten samtykke av Kongen organiseres på annen måte enn som aksjeselskap, allmennaksjeselskap, selveiende institusjon (stiftelse) eller forening av låntakerne (kredittforening, hypotekforening). Som vilkår for tillatelsen kan Kongen stille krav til foretakets organisasjon.

Vedtektene skal ha nærmere bestemmelser om organiseringen av foretaket. Lovgivningen om aksjeselskaper får anvendelse på foretak som er organisert som aksjeselskap, og lovgivningen om allmennaksjeselskaper får anvendelse på foretak som er organisert som allmennaksjeselskap, hvis ikke annet følger av denne lov eller av forskrifter gitt i medhold av loven. Aksjeloven § 3-5 første ledd tredje punktum og § 8-1 annet ledd og allmennaksjeloven § 3-5 første ledd tredje punktum og § 8-1 annet ledd gjelder ikke for finansieringsforetak som er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap.

§ 3-3. *Konsesjon*

Finansieringsforetak kan ikke drive virksomhet uten tillatelse av Kongen. Dette gjelder ikke foretak som nevnt i § 1-4 annet ledd. Finansieringsforetak må ha særskilt tillatelse av Kongen for å drive virksomhet som kredittforetak (jf. § 1-5 nr. 1). Finansieringsforetak skal ha forretningskontor og hovedkontor i Norge.

Søknad om tillatelse skal inneholde de opplysninger som må anses å være av betydning for behandling av søknaden. Konsesjonssøker skal vedlegge vedtekter eller vedtektsutkast og en driftsplan for foretakets tre første driftsår. Driftsplanen skal som hovedregel inneholde:

- a) opplysninger om foretakets selskapsstruktur etter etableringen,

- b) en oversikt over driftsopplegg og rutiner for de forretninger og tjenester som foretaket vil tilby,
- c) opplysninger om foretakets kapitalforhold,
- d) budsjetter for etablerings- og administrasjonskostnader,
- e) budsjetter med resultatregnskap, balanseregnskap og finansieringsanalyse for hvert av de tre første driftsår, og
- f) prognose for finansiell stilling i hvert av de tre første år.

Tillatelse skal nektes dersom vilkårene etter denne lov ikke er oppfylt eller dersom styremedlemmene, administrerende direktør eller annen person som faktisk leder virksomheten:

1. ikke kan antas å ha den nødvendige erfaring til å utøve stillingen eller vervet,
2. er dømt for et straffbart forhold, og det utviste forhold gir grunn til å anta at vedkommende ikke vil kunne ivareta stillingen eller vervet på forsvarlig måte, eller
3. i stilling eller ved utøvelsen av andre verv har utvist en slik atferd at det er grunn til å anta at vedkommende ikke vil kunne ivareta stillingen eller vervet på forsvarlig måte.

For tillatelsen kan settes som vilkår at virksomheten drives på en bestemt måte eller innenfor visse rammer eller fra visse faste forretningssteder. Det kan også settes andre vilkår som er egnet til å ivareta de interesser som skal beskyttes ved denne lov, herunder om adgang til å endre tidligere fastsatte vilkår.

Vedtektene skal godkjennes av Kongen og kan ikke endres uten godkjenning av Kongen.

Søknad om tillatelse etter første ledd skal nektes hvis ikke Kongen er overbevist om at eiere av kvalifisert eierandel og innehav av slike eierandeler er i samsvar med § 2-3. Med kvalifisert eierandel menes en eierandel som representerer 10 prosent eller mer av kapitalen eller stemmene i institusjonen, eller som for øvrig gir adgang til å utøve en vesentlig innflytelse i ledelsen av institusjonen og dens virksomhet.

Avgjørelse av søknad om tillatelse etter første ledd skal meddeles søkeren innen seks måneder etter at søknaden er mottatt. Dersom søknaden ikke inneholder de opplysninger som er nødvendige for å avgjøre om tillatelse skal gis, regnes fristen fra det tidspunkt slike opplysninger ble mottatt.

§ 3-4. *Utenlandske finansieringsforetaks virksomhet i Norge*

Kongen kan gi utenlandsk finansinstitusjon tillatelse til å drive virksomhet i Norge som finansieringsforetak gjennom filial eller foretak regis-

trert i Norge. Denne lovs § 3-3 annet, tredje, sjette og syvende ledd gjelder tilsvarende for utenlandske finansieringsforetak. Tillatelse kan kun gis finansinstitusjon som har tillatelse i sitt hjemland til å drive tilsvarende virksomhet og som er underlagt betryggende tilsyn der. Kongen kan sette vilkår for tillatelsen og avgrense den virksomhet foretaket får tillatelse til å drive.

For filial av finansinstitusjon med tillatelse etter første ledd gjelder denne lovs bestemmelser med unntak av kapittel 2a og §§ 2-2, 2-3, 2-6, 2-18 til og med 2-24, 3-5, 3-6, 3-8 til og med 3-11 og 3-17. Kongen kan fastsette nærmere regler for slike filialers virksomhet i Norge.

Før en utenlandsk finansinstitusjon starter sin virksomhet i Norge gjennom filial, skal det være etablert et tilfredsstillende samarbeid om tilsyn mellom tilsynsmyndighetene i finansinstitusjonens hjemland og Kredittilsynet.

Utenlandske finansieringsforetaks representasjonskontor i Norge må registreres hos Kredittilsynet.

§ 3-5. Ansvarlig kapital

Et finansieringsforetak kan ikke stiftes med mindre aksjekapital eller grunnfond enn et beløp i norske kroner som svarer til 5 millioner euro. Kongen kan i særlige tilfelle samtykke i at aksjekapitalen eller grunnfondet settes til et lavere beløp, men ikke lavere enn et beløp i norske kroner som svarer til 1 million euro. Foretaket skal til enhver tid ha en ansvarlig kapital som minst svarer til det beløp som ble krevet da tillatelse til å drive virksomhet ble gitt.

Uten samtykke av Kongen kan den ansvarlige kapital ikke økes på annen måte enn ved fondsopplegg. Det kan knyttes slike vilkår til samtykket som er egnet til å ivareta de interesser som skal beskyttes ved denne lov.

§ 3-6. Avvikling, fusjon m.v.

Vedtaket om at et finansieringsforetak skal avvikle virksomheten, slutes sammen med eller overdras til et annet foretak eller endre organisasjonsform, må godkjennes av Kongen. Vedtaket krever tilslutning fra minst to tredeler av de avgitte stemmer. Foretakets kreditorer kan ikke motsette seg vedtaket såfremt gjennomføringen ikke vil forringe den forutsatte sikkerhet, eller forringelsen må anses uvesentlig.

Er foretaket organisert på annen måte enn som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, treffes

vedtaket av representantskapet. Kongen kan gi regler om gjennomføringen av vedtaket.

Erverv av aksjer i finansieringsforetak som har tillatelse etter § 3-3 er avhengig av godkjennelse fra Kongen når ervervet medfører at foretaket vil inngå i et konsern.

§ 3-7. Tilbakekall av konsesjon

Kredittilsynet kan helt eller delvis tilbakekalle tillatelse gitt i medhold av denne lovs § 3-3 første ledd og § 3-4 første ledd hvis den tillatte virksomhet ikke er begynt innen ett år fra den dag tillatelsen ble gitt.

Kongen kan ta tilbake tillatelsen til foretakets virksomhet dersom styret eller andre organer har gjort seg skyldig i grov eller vedvarende overtredelse av sine plikter etter lov, forskrifter gitt i medhold av lov, de vilkår som er satt for tillatelsen til å drive virksomheten eller vedtektene. Det samme gjelder dersom det ellers finnes misligheter i foretakets ledelse, eller andre mulige forhold som gir grunn til å frykte for at en fortsettelse av virksomheten ikke vil være stemmende med allmenne interesser.

Når tillatelsen til virksomheten er tatt tilbake, skal foretaket avvikle virksomheten etter regler fastsatt av Kongen.

II. Foretakets organer

§ 3-8. Tillitsverv

Uten samtykke av Kongen kan ingen andre enn personer som er statsborgere i stat som er part i EØS-avtalen og bosatt i slik stat ha tillitsverv i finansieringsforetak som ikke er organisert som aksjeselskap.

Tillitsmenn blir stående inntil nye er valgt eller oppnevnt, selv om tjenestetiden er utløpt.

§ 3-9. Styret. Administrerende direktør (daglig leder)

Foretaket skal ha et styre med minst fire valgte medlemmer dersom ikke Kongen samtykker i et lavere antall.

Styremedlemmene velges av representantskapet. Har foretaket ikke representantskap, velges styremedlemmene av generalforsamlingen. Den valgtrett som tilkommer representantskapet eller generalforsamlingen, kan i vedtektene overføres til andre, dog ikke til styret selv eller medlem av styret.

Foretaket skal ha en administrerende direktør (daglig leder) som skal være medlem av styret.

Administrerende direktør (daglig leder) tilsettes av representantskapet. Hvis foretaket ikke har representantskap, tilsettes administrerende direktør (daglig leder) av styret.

Aksjelovens bestemmelser om medlemmenes tjenestetid og styrets og administrerende direktørs (daglig leders) myndighet gjelder tilsvarende for foretak som ikke er organisert som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap.

§ 3-10. Representantskap

Foretaket skal ha et representantskap med minst tolv medlemmer. Kongen kan samtykke i at representantskapet skal ha et lavere antall medlemmer. Er foretaket organisert som aksjeselskap kan Kongen samtykke i at selskapet ikke skal ha representantskap.

Er foretaket organisert på annen måte enn som aksjeselskap eller allmennaksjeselskap, utøver representantskapet den øverste myndighet i foretaket.

Representantskapet bør være allsidig sammensatt og ha representanter fra de ulike distrikter, interessegrupper og næringer som er berørt av foretakets virksomhet. Medlem av styret kan ikke være medlem av representantskapet.

Representantskapets medlemmer velges etter nærmere regler i vedtektene.

Kongen kan fastsette nærmere regler om representantskapets organisering og virksomhet.

§ 3-11. Kontrollkomité

Foretaket skal ha en kontrollkomité med minst tre medlemmer og et varamedlem. Medlemmer og varamedlemmer velges av generalforsamlingen. Et medlem av komiteen skal tilfredstille de krav som stilles til dommere etter lov av 13. august 1915 nr. 5 om domstolene § 54 annet ledd. Valget av dette medlem skal godkjennes av Kredittilsynet. Kredittilsynet kan dispensere fra bestemmelsene i de to foregående punktum.

Kontrollkomiteen skal føre tilsyn med foretakets virksomhet og blant annet påse at virksomheten drives i samsvar med lov og vedtekter. Den skal spesielt føre tilsyn med styrets disposisjoner. Kongen fastsetter nærmere regler for komiteens arbeid. Komiteen skal minst en gang i året gi melding om sitt arbeid til representantskapet og Kredittilsynet. Får komiteen kjennskap til betydelige forsømmelser, feil eller misligheter av større betydning eller rekkevidde, eller den mener at foretaket har lidt store tap, skal den straks ta dette opp med Kredittilsynet.

Aksjeloven § 6-6 om styremedlemmers tjenestetid gjelder tilsvarende for medlemmene av kontrollkomiteen.

§ 3-12. Inhabilitet

Medlem av styret, representantskap eller kontrollkomité må ikke delta i behandlingen eller avgjørelsen av noe spørsmål som har slik særlig betydning for ham selv eller nærstående at han må anses for å ha en fremtredende personlig eller økonomisk særinteresse i saken. Styremedlem må heller ikke delta i beslutning om lån mot eller diskontering av noe papir som er påført hans navn.

§ 3-13. Revisor

Revisor velges av representantskapet. Hvis foretaket ikke har representantskap, velges revisor av kontrollkomiteen.

Revisor skal være registrert eller statsautorisert med mindre annet fastsettes av Kongen ved forskrift eller i det enkelte tilfelle.

§ 3-14. Taushetsplikt

Tillits- og tjenestemenn har taushetsplikt om det de i stillingens medfør får kjennskap til om andres forretningsmessige eller private forhold hvis de ikke etter lov har plikt til å gi opplysninger. Tilsvarende gjelder for takstmenn, kommisjonærer og andre som utfører oppdrag for foretaket. Taushetsplikten gjelder ikke meddelelser som styret eller noen som har fullmakt fra styret gir til andre kredittinstitusjoner på vegne av foretaket.

Denne bestemmelse er likevel ikke til hinder for at foretaket driver kredittopplysningsvirksomhet i samsvar med lovgivningen for slik virksomhet.

§ 3-14a. Tillitsmenns og ansattes handel for egen regning

For tillitsmenns og ansattes handel for egen regning med finansielle instrumenter gjelder lov 19. juni 1997 nr. 79 om verdipapirhandel §§ 2a-1 til 2a-7.

§ 3-15. Varamenn m.v.

Vedtektene fastsetter om det skal være varamenn for foretakets tillitsmenn. Lovens bestemmelser om tillitsmenn får så langt det passer anvendelse på varamenn.

III. Foretakets virksomhet

§ 3-16. Virksomhetens omfang

Finansieringsforetak kan bare drive finansieringsvirksomhet og valutavirksomhet samt virksomhet som naturlig henger sammen med dette.

Vedtektene skal ha bestemmelser om hva slags finansieringsvirksomhet og valutavirksomhet det enkelte foretak skal kunne drive.

Bestemmelsen i første ledd er ikke til hinder for at et foretak midlertidig driver eller deltar i driften av annen virksomhet i den utstrekning det er nødvendig for å få dekning av krav. Kredittilsynet kan kreve at foretaket opphører med slik virksomhet innen en fastsatt frist.

§ 3-17. Kapitaldekningskrav

Foretaket skal ha en kapitaldekning som til enhver tid utgjør minst 8 prosent av foretakets aktiva og foretakets forpliktelser utenfor balansen, beregnet etter prinsipper for risikoveiing.

Kongen kan fastsette:

- a) minstebeløp for ansvarlig kapital
- b) regler om beregningsgrunnlaget
- c) hva som skal anses som ansvarlig kapital
- d) annen prosentsats enn nevnt i første ledd for å bringe norske bestemmelser i samsvar med internasjonale standarder.

Kongen kan sette som vilkår for å godkjenne vedtektene at egenkapitalen er fullt innbetalt før foretaket begynner virksomheten og kan i særlige tilfelle og for en tidsbegrenset periode samtykke i at et foretak kan ha lavere kapitaldekning enn fastsatt.

§ 3-18. Grense for beholdning av aksjer m.v.

Summen av den balanseførte verdi av aksjer og andeler, fast eiendom og skipsparter må ikke uten samtykke av Kongen overstige halvparten av foretakets egenkapital.

Grensen etter første ledd gjelder ikke for leasingporteføljer.

